

45 заседание.

Петък, 15 февруарий 1929 година.

(Открито отъ подпредседателя А. Христовъ, въ 16 ч. 45 м.)

Председателствуващъ А. Христовъ: (Звъни) Понеже присъствуватъ нужното число народни представители, обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитъ народни представители: Йорданъ Абаджиевъ, Любомиръ Айвазовъ, Никола Андреевъ, Драгомиръ Апостоловъ, Никола Аретовъ, Христо Баевъ, Милко Бечевъ, д-ръ Иванъ Бешковъ, Борисъ Наковъ Божковъ, Стефанъ Бояджиевъ, Никола Владовъ, Вълчо Даскаловъ Вълчовъ, Стойчо Георгиевъ, Страшимиръ Георгиевъ, Димитъръ Гичевъ, Христо Горневъ, Георги Марковъ Дамяновъ, Георги Данковъ, Панайотъ Данчевъ, Димитъръ Дерлипански, Стефанъ Димитровъ, д-ръ Цвѣтанъ Дяковъ, Георги Енчевъ, Трифонъ Ерменковъ, Борисъ Еповъ, д-ръ Димо Желѣзовъ, Станю Златевъ, Димитъръ Ивановъ II, Дойчинъ Ивановъ, Христо Илиевъ, Христо Калфовъ, Панайотъ Тинчевъ Калчевъ, Димитъръ Каранешевъ, Левъ Кашковъ, Колю Кожаклиевъ, Тодоръ Кожухаровъ, Еню Колевъ, Иванъ Колевъ, Кузманъ Куневъ, Кънчо Кънчевъ, Стоянъ Кърловъ, Григоръ Коцевъ Лазаровъ, Хинекъ Майеръ, Александъръ Малиновъ, Атанасъ Малиновъ, Йосифъ Марулевъ, Генко Митовъ, Запрянъ Миховъ, Александъръ Неновъ, Стоянъ Никифоровъ, Йсвчо Николаевъ, д-ръ Борисъ Николовъ, Петко Палиевъ, Малинъ Паневъ, Александъръ Пиронковъ, Проданъ Поповъ, Георги Пъчевъ, Александъръ Радоловъ, Георги Семерджиевъ, Никола Стамболиевъ, Стефанъ Стефановъ, Христо Стояновъ, д-ръ Владимиръ Такевъ, Петъръ Тодоровъ, Желю Тончевъ, Никола Търкалановъ, д-ръ Йосифъ Фаленхехтъ, Александъръ Хитриловъ, Методи Храновъ, Иванъ Христовъ, Кирко Цвѣтковъ Христовъ, Петъръ Цунчумановъ, д-ръ Никола Чирпанлиевъ, Маринъ Шиваровъ, Петъръ Якимовъ, Теню Янгъзовъ, Сотиръ Яневъ и Иванъ п. Янчевъ)

Съобщавамъ на Събранието, че председателството е разрешило отпущкъ на следнитъ г. г. народни представители:

На г. Генко Митовъ — 4 дни;
На г. д-ръ Владимиръ Такевъ — 3 дни;
На г. Радко Начевъ — 3 дни;
На г. Николай Алексиевъ — 5 дни;
На г. Василъ Александровъ — 1 день;
На г. Трифонъ Капитановъ — 1 день;
На г. Стефанъ Бояджиевъ — 10 дни;
На г. Тома Христовъ — 1 день;
На г. Гето Кръстевъ — 2 дни;
На г. Хинекъ Майеръ — 3 дни;
На г. Георги Данковъ — 1 день;
На г. Йорданъ Мирчевъ — 1 день;
На г. Стоянъ Никифоровъ — 4 дни;
На г. Христо Баралиевъ — 1 день и
На г. Кирилъ Славовъ — 1 день.

Отъ Министерството на финанситъ е постъпилъ законопроектъ за бюджета на държавата за 1929/1930 финансова година. (Вж. прил. Т. I, № 72)

Отъ сѣщото министерство е постъпило предложение за одобрение постановленията на Министерския съветъ по ведомството на сѣщото министерство. (Вж. прил. Т. I, № 73)

Ше ви бждатъ раздадени.

Пристъпваме къмъ точка първа отъ дневния редъ — второ четене законопроекта за извънбюджетенъ (свръхсметенъ) кредитъ по бюджета за 1928/1929 финансова година.

Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете)

„ЗАКОНЪ“)

за извънбюджетенъ (свръхсметенъ) кредитъ по бюджета за 1928/1929 финансова година.“

Председателствуващъ А. Христовъ: Който приема заглавието на законопроекта, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете чл. 1 — вж. прил. Т. I, № 67)

Въ този членъ комисията направи следнитъ измѣнения. По пунктъ 1 увеличи сумата отъ 96.308.866 л. на 106.268.866 л.; по пунктъ 2 увеличи сумата отъ 12.700.000 л. на 17.580.000 л. и по пунктъ 3 увеличи сумата отъ 35.001.550 л. на 36.001.550 л.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представител г. Никола Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Г. г. народни представители! Когато се разглеждаше на първо четене законопроектътъ, азъ си позволихъ да привлѣка вниманието на бюджетарната комисия върху нѣкои пера отъ подробната таблица къмъ законопроекта. Не можахъ да присъствувамъ на заседанията на бюджетарната комисия, понеже не ми бѣше съобщено за нейното заседание, но, доколкото разбрахъ, перата сѣ минали така, както сѣ представени въ първоначалния проектъ. Опази молба, която азъ отправихъ къмъ бюджетарната комисия, да има тя предъ видъ, че въ този законопроектъ се предвиждатъ суми за разходи, които биха могли малко да позакъснѣятъ, за да се даде възможностъ да се изплатятъ други суми, дължими отъ държавата, които много отдавна би трѣбвало да бждатъ изплатени, за да бжде тя редовна къмъ своитъ подданици, кредитори и доставчици, не е взета подъ внимание отъ бюджетарната комисия.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Г. Пждаревъ! Г. министърътъ заяви, че въ редовния бюджетъ на държавата е вписанъ единъ кредитъ отъ 176.000.000 л. за изплащане на всички стари дългове. При това положение бюджетарната комисия не се занима съ този въпросъ.

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 67.

Н. Пждаревъ (д. сг): Редовниятъ бюджетъ подлежи на гласуване. Какво ще бъде вписано въ него, ние не знаемъ; какви излишки може да даде той, не знаемъ; въ всъки случай, въ настоящия законопроектъ сѣ предвидени разходни пера, които азъ смятамъ, че биха могли да се произведатъ, за да се даде възможностъ да се увеличи кредитътъ по параграфа за изплащане дълговетъ отъ миналите години.

Азъ правя специално предложение по § 49 отъ бюджета на Министерството на общественитъ сгради, като моля, предвидениятъ кредитъ отъ 4250.000 л. да се намали на 250.000 л., значи да се зачеркне сумата 1.000.000 л., помощъ за църквата „Св. Недѣля“, и сумата 3.000.000 л., помощъ за Академията на наукитъ.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Когато дойдемъ тамъ, тогава ще говоримъ, г. Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Но Вие докладвахте чл. 1 и тази частъ отъ подробната таблица се отнася къмъ него.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: После ще се гласува параграфъ по параграфъ отъ таблицата.

Н. Пждаревъ (д. сг): Трѣбва да гласуваме параграфъ по параграфъ подробната таблица и тогава да гласуваме чл. 1. Корекцията после ще направимъ. Първо се гласуватъ параграфитъ въ таблицата къмъ чл. 1 и тогава се гласува чл. 1. Иначе, ако се гласува чл. 1, заедно съ него се гласуватъ всички тия параграфи въ подробната таблица къмъ него.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Г. министъръ-председателю! Тогава да гласуваме най-напредъ параграфитъ въ таблицата.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Добре.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Ще гласуваме параграфитъ най-напредъ. (Чете)

„ПОДРОБНА ТАБЛИЦА

за извънбюджетния (свръхсметенъ) кредитъ за 1928/1929 финансова година.

I. По редовния бюджетъ.

„Царски дворъ.“

(§ 5 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, който приема § 5, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете)

„Народно събрание.“

(§ 14 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, който приема § 14, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете § 16 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ А. Христовъ: Който приема § 16, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете § 18 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, който приема § 18, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете § 19 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, който приема § 19, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете § 24 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, който приема § 24, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете § 26 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, който приема § 26, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Комисията прие новъ параграфъ (Чете)

„Върховенъ административенъ съдъ.

§ 38. За отопление и освѣтление — 10.000 л.“

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, който приема новия § 38, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете)

„Държавни дългове“

(§ 4 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, който приема § 4, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете § 22 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, който приема § 22, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете § 26 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията увеличи кредита по този параграфъ отъ 6.000.000 л. на 6.850.000 л.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, който приема § 26 тъй, както се докладва, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете § 47а — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, който приема § 47а, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете § 55 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, който приема § 55, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете § 57 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, който приема § 57, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете новъ § 62 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, който приема новия § 62, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете)
„Върховна и окръжни сѣтни палати“
(§ 15 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, който приема § 15, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. ср): (Чете)

„Министерство на външнитѣ работи и на изповѣданията“.

(§ 17 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, който приема § 17, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. ср): (Чете § 24 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията къмъ този параграфъ прибави въ края следния текстъ: „отъ тоя кредитъ да се изплати народниятъ даръ на руския професоръ Милуковъ — 270.000 л.“

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, който приема § 24, заедно съ прибавения текстъ, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. ср): (Чете)

„Министерството на народното просвѣщение“.

(§ 49 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, който приема § 49, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. ср): (Чете § 59 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, който приема § 59, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. ср): (Чете § 97 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията увеличи кредита по този параграфъ отъ 100.000 л. на 200.000 л.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, който приема § 97, както се докладва, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. ср): (Чете § 101 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. ср): Г. г. народни представители! Когато се гласуваше съвѣщателниятъ кредитъ презъ минатата есенъ, направихъ декларация отъ правителството, че е необходима още една сума отъ 2 милиона лева, за да може да се удовлетвори нуждитъ на Народния театъръ. И тогава Народното събрание се съгласи при голѣма мъжа — затова, защото ясли условията, при които живѣемъ, сѣ много трудни — да се гласува единъ допълнителенъ кредитъ, допълнителна субсидия отъ 2 милиона лева.

Преди всичко, г. г. народни представители, азъ възставамъ противъ единъ такъвъ начинъ на даване субсидии. Народниятъ театъръ има самостоятеленъ бюджетъ, добре, но този бюджетъ ще трѣбва да се нарежда по начинъ, та, като знае приходитъ, съ които разполага, да нарежда и разходитъ съобразно съ тѣхъ, а не да прави разходи, безъ да държи сметка за приходитъ, и когато не стигнатъ приходитъ, държавата да дава нова субсидия.

Азъ бихъ молилъ г. министра на народното просвѣщение да обясни на Народното събрание кои нужди предизвикаха този допълнителенъ кредитъ отъ 2 милиона лева като субсидия на Народния театъръ.

Азъ зная, че Народниятъ театъръ е трѣбвало да продължи работата си въ Свободния театъръ; зная, че е станало размѣстване, вдигане отъ Свободния театъръ и отиване въ новото здание и после връщане обратно. Всичкото това е съпроводено съ разноски и всичкитъ тия разноски държавата ще ги плаща. Но азъ искамъ да зная

отговорноститъ за тая работа констатирани ли сѣ и понесени ли сѣ. Защото, г. г. народни представители, въ тази страна всѣки трѣбва да отговаря за онова, което е направилъ като управникъ.

Азъ зная, че г. министърътъ на народното просвѣщение по-напредъ ни отговори. „Министерството нареди тази работа“, защото въ министерството има хора, които не сѣ провѣрили точно нуждитъ на Народния театъръ и сѣ станали причина за това разтакане.

Ето защо азъ моля да се дадатъ нуждитъ обяснения по това перо — субсидията на Народния театъръ.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата г. министърътъ на народното просвѣщение.

Министъръ Н. Найденовъ: Г. г. народни представители! По този въпросъ азъ дадохъ въ бюджетарната комисиия твърде подробни обяснения — г. Пждаревъ, струва ми се, не присѣствуваше въ това заседание на бюджетарната комисиия . . .

Н. Пждаревъ (д. ср): Не ми бѣше съобщено, макаръ че съмъ членъ на бюджетарната комисиия, че заседава.

Министъръ Н. Найденовъ: . . . но, разбира се, туй не ме освобождава отъ задължението да дамъ нѣкоя обяснения и освѣтления тукъ, въ пленума.

Народниятъ театъръ, както виждате отъ свѣрхсметния бюджетъ, има нужда отъ единъ допълнителенъ кредитъ отъ 2.000.000 л. Този допълнителенъ кредитъ не се иска само за заплати на персонала, но и за материални разходи за театъра, които не сѣ могли да се посрещнатъ съ приходитъ отъ театъра, а така също и съ предвидената въ бюджета субсидия.

На какво се дължи дефицитътъ? Дължи се на нѣколко причини, независещи нито отъ министерството, нито отъ управлението на театъра. Преди всичко азъ дължа да ви кажа, че заварихъ въ бюджета на народния театъръ единъ дефицитъ много по-голѣмъ отъ този, който има театърътъ сега. Този дефицитъ ежегодно се погасяваше отъ следващитъ редовни бюджети на Народния театъръ и намалѣ днесъ на сумата 2.000.000 л. Така че съкращения, както въ персонала, така и въ материалнитъ разходи на Народния театъръ сѣ направени и се правятъ. Ако таква не бѣха направени, дефицитътъ щѣше да бѣде по-голѣмъ, защото, повтарямъ, заварениятъ отъ мене преди 3 години дефицитъ бѣше въ много по-голѣмъ размѣръ. Още презъ първата година на моето управление той се намали, следващата се намали още повече, докато се сведе до днешния размѣръ 2.000.000 л.

Дефицитътъ на Народния театъръ се дължи специално за тази година на факта, че предвижданията за довършването сградата на Народния театъръ не се сбъднаха. Въпрѣки увѣренията на заведующия постройката г. проф. Дюлферъ, който ни бѣше далъ изрична декларация, че на 1 януарий новата сграда на театъра ще бѣде готова, ти не можа да бѣде готова. Дори и днесъ още не можемъ да кажемъ, че е окончателно готова, защото на 1 януарий ние имаме 20 и нѣколко предприятия за отдѣлни работи недовършени. Вие знаете, г. г. народни представители, особено онѣзи отъ васъ, които сѣ строили, че дори въ една обикновена постройка има работи, които не могатъ да се предвидятъ и които отсрочватъ довършването на постройката, а колко повече сѣ тѣ въ една грамадна постройка, каквато е Народниятъ театъръ, сложна по строежъ, сложна по своитъ различни инсталации. Затова допустимо е дори и за единъ капацитетъ въ строителното изкуство, какъвто е проф. Дюлферъ, да се излъже въ своитъ предвиждания за довършването на сградата на театъра. Наложено се да се спре работата въ старата сграда, която е взета подъ наемъ, за да почнатъ приготовленията както на артистичния персоналъ, така и на техническия — подготовката и репетициитъ сѣ извънредно мъчна работа и изискватъ време — за да не носимъ никакъвъ рискъ при новата сцена и машинария. Затуй откриването се отсрочи за известно време, следъ свѣршването на сградата, а това, безспорно, се отрази върху прихода на Народния театъръ — той намалѣ.

Приходътъ на Народния театъръ бѣ намаленъ и вследствие въздържането на публиката да посещава театъра въ старата сграда съ надеждата, че новото здание на театъра ще бѣде готово наскоро и ще може да отива тамъ. А приходътъ отъ представленията съставлява едно голѣмо перо въ бюджета на Народния театъръ. Ето и на

това се дължи увеличението на дефицита на Народния театър.

Тия причини смѣтамъ, че сѣ достатъчно уважителни, за да гласува Народното събрание оная сума, която се иска, за да може да продължи Народният театър своята работа.

Най-после азъ ще посоча още една причина за увеличаване дефицита въ бюджета на Народния театър. Новата сграда на театъра съ своитѣ технически приспособления изисква повече технически персоналъ, който се прехвърля отъ бюджета на строителната комисия въ бюджета на Народния театър. Тѣзи 15—16 души нови техници бѣха предвидени още при съставянето бюджета на Народния театър, като се имаше предъ видъ, че тѣхнитѣ заплати ще се покриватъ отъ по-големитѣ приходи, които ще има театрътъ въ новата сграда. Обаче, поради недовършеността на новата сграда, тѣ увеличиха дефицита въ бюджета на Народния театър.

По всички тия причини, въпрѣки най-щателнитѣ предвидения на управата на театъра и на Министерството, въ бюджета на театъра се оказа дефицитъ 2.000.000 л.

При гласуването миналата година субсидията на театъра азъ направихъ една резерва. Ако новата сграда, както се предвиждаше, бѣде привършена на 1 януарий, въ което азъ се съмнявахъ, приходътъ, безспорно, ще бѣде по-голямъ и ще можемъ да свържемъ двата края; но, ако не бѣде привършена, ще свършимъ съ дефицитъ. Отъ тазгодишния бюджетъ на театъра е платено приблизително такава сума, каквато сега се иска като допълнителен кредитъ, за дългове за минали години.

Председателстващъ А. Христовъ: Който приема § 101, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Отъ лѣвицата: Малцинство е.

Председателстващъ А. Христовъ: Понеже се оспорва вотътъ, ще повтора гласуването.

Който приема § 101, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Отъ лѣвицата: Е, сега е болшинство.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете новъ § 147 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ А. Христовъ: Който приема § 147 новъ, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете)

„Министерство на финанситѣ“.

(§ 21 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ А. Христовъ: Който приема § 21, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете § 37 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ А. Христовъ: Който приема § 37, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете)

„Министерство на правосъдието“.

(§ 32 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ А. Христовъ: Който приема § 32, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете) (§ 33 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ А. Христовъ: Който приема § 33, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете § 43 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ А. Христовъ: Който приема § 43, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете)

„Министерство на войната“.

(§ 27 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ А. Христовъ: Който приема § 27, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете)

„Министерството на търговията, промишлеността и труда“.

Комисията прие следния новъ параграфъ: (Чете) „Новъ § 232: Помощъ на Търговско-индустриалната камара въ Русе за доизкарване на мелничарското училище — единъ милионъ лева“.

Председателстващъ А. Христовъ: Който приема новиятъ § 232, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете § 228 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Н. Пждаревъ (д. сг): Нумерацията на този параграфъ е погрѣшна. Трѣбва да се поправи. По бюджета този кредитъ не е къмъ § 228, а къмъ § 288.

Председателстващъ А. Христовъ: Ще се корегира.

Който приема § 228, който се корегира на 288, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете § 1 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ А. Христовъ: Който приема § 1, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете)

„Министерство на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството“.

Главна дирекция на благоустройството“.

(§ 49 — вж. прил. Т. I, № 67)

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Г. г. народни представители! Правя предложение да се намали кредитътъ по този параграфъ на сума 250.000 л., нуждни само за поправката на черквата „Св. София“, защото аслъ, ако се забави изразходването на тази сума, може да се причини пакостъ, която ще трѣбва съ още по-голяма сума после да се поправи. Това е единъ разходъ, който, трѣбва да се признае, не може да се бази. Обаче разходътъ по другитѣ две пера на този параграфъ — за църквата „Св. Недѣля“ единъ милионъ лева и за Академията на наукитѣ три милиона лева — азъ смѣтамъ, че тѣ не сѣ толкова належащи и че могатъ да бѣдатъ предвидени въ следующия редовенъ бюджетъ. И азъ бързамъ да заявя, г. г. народни представители, че неоснователно бихъ билъ упрѣкнатъ, че не съзнавамъ онова голѣмо значение, което има църквата „Св. Недѣля“ и за градъ София и за цѣлата държава. Нека не бѣда упрѣкнатъ, че не съзнавамъ голѣмото значение, което има за културното развитие на нашата държава Академията на наукитѣ. Всичко това се съзнава не само отъ мене, а отъ всички народни представители и никой не би се стѣснялъ да гласува кредитъ, за да помогне и на църквата „Св. Недѣля“ и на Академията на наукитѣ. Но, г. г. народни представители! Ние неволно сме зрители по какъвъ начинъ почваме много постройки, оставяме ги недовършени и се питаме какво да правимъ, по какъвъ начинъ да разпредѣлимъ малкото суми, съ които разполагаме? Може би ще бѣде неприятно да се забави довършването на църквата „Св. Недѣля“, може би ще бѣде малко стѣснена Академията на наукитѣ да нѣма на разположение сега тия 3 000.000 л. Но,

г. г. народни представители, когато е за помощ, азъ съм тамъ, че всички трѣбва да признаемъ, че тия разходи, тия помощи трѣбва да ги дадемъ, следъ като държавата изпълни своитѣ неминуеми задължения къмъ своитѣ граждани, къмъ своитѣ доставчици.

Когато се разглеждаше законопроектъ на първо четене, азъ казахъ, че държавата има задължения, които чакатъ редица години да бъдатъ изпълнени, и за съжаление, това сѫ задължения къмъ много скромни граждани на тая страна, които не знаятъ по какъвъ начинъ да нададатъ високъ викъ, за да бъдатъ чути тѣхнитѣ основателни претенции и искания. Това сѫ или хора, на които заплатитѣ не сѫ били платени, не е билъ предвиденъ кредитъ въ следующия бюджетъ и не могатъ да ги получатъ, или хора, които сѫ доставяли храни на държавата и не е платено и пр. Азъ зная случай — казахъ и по-рано това — дете наследницитѣ на единъ съдия отъ Видинския окръженъ съдъ отъ 1926 г. не могатъ да получатъ сумата, която се следва да получатъ — заплатата на тѣхния наследодател — защото въ Министерството на правосъдието не се предвиждатъ кредити за изплащане дългове отъ минали години. Вие цитирахте по-рано: „Имаме задължения на държавата къмъ предприемачи, за наемъ на помѣщения, за освѣтление, за храна, доставяна въ затворитѣ, за войницитѣ и пр.“ Тия задължения стоятъ неизплатени, безъ да е дължна държавата да плаща лихви на тия хора.

П. Миновъ (з. в): Има неизплатени отчуждения

Н. Пждаревъ (д. сг): Има отчуждени имоти неизплатени, напр., по постройка на линията Мездра—Враца—Видинъ.

П. Миновъ (з. в): И на дружества.

Н. Пждаревъ (д. сг): И на мина Перникъ. Азъ имамъ вече два пѣти декларациитѣ на г. министра на финанситѣ и специално на г. министър-председателя по последния бюджетъ, когато той заяви: „Азъ нѣма да допуща на предприемачитѣ на тия линии да се изплатятъ тия 160.000.000 л., които ние предвиждаме, преди да се изплатятъ сумитѣ за отчужденитѣ земи на български граждани за постройка на линиитѣ“. И така е, г. г. народни представители, трѣбва държавата да изпълни задълженията си къмъ тия хора. Помощъ не можемъ да даваме, когато не можемъ да изплатимъ това, което дължимъ на отделни граждани.

Какъ ще отговарямъ азъ, като народенъ представителъ, предъ гражданитѣ, предъ избирателитѣ, когато ми се даватъ такива удостоверения: (Чете) „Дава се на Серкизъ Торосянъ, жителъ на гр. Видинъ, въ удостоверение на това, че той като предприемачъ презъ 1925/1926 финансова година на Видинския окръженъ затворъ е доставилъ презъ м. мартъ 1926 г. хлѣбъ за 45.617 л. за храна на затворницитѣ. Оправдателнитѣ документи за отпуснатата сума сѫ представени въ Министерството на правосъдието, отделение бюджетно-контролно, съ писмо подъ № 1459 отъ 14. IV. 1926 г., която сума и до днесъ не е отпусната по причина, че въ бюджета не сѫ предвидени суми за изплащане на стари дългове“.

Сжиятъ той човѣкъ има друго удостоверение, дадено отъ домакинството на 3-а пехотна Бдинска дружина, че е доставилъ брашно на видинската гарнизонна фурна презъ 1924/1925 финансова година за 786.000 л., които и досега, 1929 г., не сѫ му платени.

Г. г. народни представители! Когато по такъвъ начинъ се отнасяме ние къмъ доставчицитѣ на държавата, какво чувство на правда ще има въ тая страна? Какъ ще носимъ отговорностъ предъ избирателитѣ, ако отпущаме помощи за построяване на здания, а не се издължимъ къмъ тия хора?

Азъ зная, ще се каже: въ следующия бюджетъ ще предвидимъ сумата. Г. г. народни представители! Поддържамъ, че въ следующия бюджетъ могатъ да бъдатъ предвидени суми за даване помощи на църквата „Св. Недѣля“, за даване помощи на Академията на наукитѣ, но тѣзи суми, колкото малки да сѫ, ще трѣбва да останатъ въ разположение на следующия параграфъ за изплащане дългове отъ минали години, за да бъде той засиленъ, отъ 10 милиона да стане по-голяма сума, като се увеличи не само съ тѣзи 4 милиона, които моля да не бъдатъ гласувани по този параграфъ; и по други параграфи ние можемъ да направимъ известни намаления, за да се издължи българската държава къмъ тѣзи български граждани и особено къмъ тѣзи хора, на които сѫ отчуждени земи. Г. г. народни представители! Откога имъ сѫ взе-

мени земитѣ? По закона, линия не може да мине тамъ, докато не се изплати стойността на тия земи. Ами тѣзи хора се питатъ: какво сме ние виновни, за да не получимъ досега стойността на тѣзи имоти, когато ние понасяме всичкитѣ задължения, които се искатъ отъ насъ?

Ето защо, азъ ви моля, г. г. народни представители, да се съгласите съ това предложение да се премахне кредитътъ отъ 1.000.000 л. за черквата „Св. Недѣля“ и 3.000.000 л. за Академията на наукитѣ и, като се заличатъ тия разходи, ще може да се увеличи сумата по следния параграфъ.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ В. Молловъ: Г. г. народни представители! За мое голѣмо съжаление, азъ не мога да се съглася съ предложението на г. Пждарева.

К. Лулчевъ (с. д): То се знае.

Министъръ В. Молловъ: И ще моля кредититѣ да бъдатъ гласувани отъ Народното събрание тѣй, както сѫ предвидени. Не мога да се съглася по следнитѣ съображения. Ако е въпросъ за изплащане на всичкитѣ, бихъ казалъ, неоформени или стари задължения на държавата...

И. Януловъ (с. д): Тѣ сѫ оформени, само че пари не давате. Отчужденията на земитѣ въ Казанлъкъ отъ две години вече сѫ оформени.

П. Анастасовъ (с. д): Сжщата история е въ Бѣла-Слатина.

И. Януловъ (с. д): Вие знаете много добре.

Министъръ В. Молловъ: Г. Януловъ много бърза да ме поправя. Азъ зная много добре какво е оформено и какво не е оформено, кога трѣбва да се плати и кога не трѣбва да се плати, и не отъ него ще чакамъ указание. И много добре зная тая работа, затова моля да не ме прекъсва. Азъ не го прекъсвахъ, изслушахъ миналия пѣтъ много добре всичко онова, което той намѣри за добре да каже тукъ; да дочака края на това, което има да кажа, та тогава да гласува или да не гласува, да говори или да не говори — то е негова работа.

Азъ казахъ „оформени и неоформени“ задължения. Има оформени въ платежни заповѣди, които сѫ лихвоносни; има изпълнителни листове, които сѫ лихвоносни; има такива, които не сѫ лихвоносни; има изпълнителни листове, които се представляватъ за изплащане, и въ края на краищата излиза, че тѣзи изпълнителни листове не би следвало да бъдатъ изплатени, а следвало би да бъдатъ унищожени. Въ този моментъ, понеже не се отнася въпросътъ до конкретенъ нѣкой случай, а се отнася до едно общо разискване, азъ само общо слагамъ въпроса въ смисълъ, че всички задължения такива, които трѣбва да бъдатъ изплатени отъ държавата, се взематъ подъ внимание.

Нѣкой отъ лѣзницата: Но не се предвиждатъ кредити.

Министъръ В. Молловъ: И ако азъ не съмъ следвалъ политиката на ликвидация на стари задължения, азъ въобще не зная кой е следвалъ такава политика въ Министерството на финанситѣ. Защото презъ 1926 г., презъ 1927 г. азъ намирамъ за изплащане суми, които надминаватъ значително онѣзи, за които уважаемиятъ г. Пждаревъ говори. Отъ 1926 г. азъ трѣбва да отнасямъ за минали години близо 780 милиона лева, да плащамъ, следователно, ангажменти отъ предидущи години — което съмъ сторилъ. Сжщо съмъ направилъ и презъ 1927 г. Презъ 1928 г. азъ мога да кажа, че текущитѣ платежни заповѣди на бюджета сѫ ажуръ и всѣка платежна заповѣдъ, като се издадва отъ съответното ведомство, се осребрява въ сжщия день. Мога да кажа къмъ туй, че срѣдствата на съкровището сѫ поставени сега въ едно положение, че винаги могатъ да бъдатъ употребени въ известенъ размѣръ за посрѣщане на разходи, които сѫ оформени и които трѣбва да бъдатъ изплатени. Нѣмамъ нужда днесъ да прибѣгвамъ къмъ шконтирани на записи. Ще видите по-сетне, че голѣмо число държавни записи, шконтирани предъ Народната банка, съмъ изплатилъ. Оставатъ за изплащане още два подобни записа, два подобни бона — задължение, което е къмъ Народната банка,

което е срочно и което ще трѣбва да изравня въ течение на идущата година. Следователно, политиката, която съмъ следвалъ, е политика на ликвидация, на изплащане. И никои не може да отпрати къмъ менъ укоръ, че не съмъ искалъ да направя онова, което може да направи съкровището, на първо мѣсто да изплатя на частнитѣ лица, които сж заинтересовани въ получаването на известни суми — предприемачи, доставчици и т. н. — тѣ не могатъ да бждатъ поставени въ определена категория.

Въ тази политика, при все туй, има известни остатъци. Тѣзи остатъци не сж малко; нѣкои отъ тѣхъ сж окончателни, за други не мога да кажа дали сж такива. Азъ бѣхъ наредилъ миналата година, щото лицата, които лично притежаватъ изпълнителни листове, да могатъ да ги внасятъ въ бирничествата срещу тѣхнитѣ задължения отъ данѣци. Нѣколко случая бѣха добре използвани. За голѣмо съжаление, обаче, и тукъ се намѣриха срдства и начини да се допусне едно, азъ ще кажа, злоупотребление и съ това нареждане. Вмѣсто да бждатъ прихващани изпълнителни листове срещу лични данѣци, имаше нѣкои лица, които бѣха успѣли да получатъ по цесия такива изпълнителни листове и срещу своитѣ по-голѣми данѣци да осребрятъ, да представятъ за компенсация чужди изпълнителни листове, за нѣкои отъ които имамъ сведения, че сж поставени подъ известенъ въпросъ — издадени сж, но е възможно да бждатъ унищожени. Това не ще рече, че съкровището или, по-добре, Министерството на финанситѣ нѣма да изплаща всичко онова, което е получилъ окончателно изразъ и което трѣбва да бжде изплатено. Азъ ви казахъ, че подобни остатъци има на доста крупна цифра. Тази цифра изцѣло, безъ тия 10 милиона лева, които съмъ предвидѣлъ тукъ, е около 156 милиона лева, въ които има различни оформявания, неизвършени още, които сж близо 60 милиона лева, ако ме не лъже паметта, и други, които по всѣка вѣроятностъ сж оформени. Отъ тѣхъ има около 26 милиона лева лихвоносни и има други, които не сж лихвоносни. И единитѣ и другитѣ, най-напредъ лихвоноснитѣ, трѣбва да бждатъ платени. И това задължение на държавата азъ отлично зная. При менъ се явяватъ постоянно лица, които ходатайствуватъ за изравняването и окончателното уреждане на този въпросъ. И азъ, както ви казахъ, следвамъ тази политика неуклонно. Ако досега не сж станали всички тия изплащания, то е само вследствие на известни извънредни нужди на държавата, които трѣбваше да бждатъ покрити, преди всичко, и които не можеха да останатъ неудовлетворени. Азъ съмъ го направилъ, азъ ще го правя и занаяпредъ. Но когато сега се иска заличаването на единъ кредитъ и увеличаването на другъ, азъ съмъ длъженъ да изтъкна, че това нѣма да помогне на изплащането на старитѣ дългове — нѣма да помогне заради това, защото цѣлнитѣ кредитъ, освенъ неговата последна частъ, за използването на заема, е кредитъ, който се основава на направени икономии въ бюджета за текущата година.

Азъ отсега съмъ длъженъ да заявя: икономии до такова размѣри, до каквито се простиратъ всичкитѣ суми, азъ отведнажъ не мога да направя. Има нужди, които трѣбва да бждатъ веднага удовлетворени, а тѣзи, които биха могли единъ видъ не да почакатъ — не че интереситѣ на известни хора нѣма да страдатъ — но съ нѣкой другъ денъ или съ нѣкой другъ месецъ да бждатъ отложени, евентуално ще бждатъ отложени. Преди всичко, съмъ длъженъ да изравня лихвоноснитѣ задължения на държавата, да я освободя отъ лихви, и на второ мѣсто, ще я освободя отъ ония задължения, които не сж лихвоносни — но това въ предѣлитѣ на икономитѣ, които правя отъ бюджета. Къмъ това трѣбва да прибавя, че въ течение на тазгодишното упражнение, поради нарастналитѣ нужди на отдѣлни ведомства, азъ съмъ далъ въ повече, въ сравнение съ миналата 1927/1928 година, около 540 милиона лева. Ако азъ бихъ могълъ да ги икономисамъ, нѣмаше да става въпросъ за изплащане на стари дългове. Сега понеже сумата става по-голѣма, понеже тя е съставена отъ разни категории задължения — азъ нѣмамъ сега тази таблица, за да ви ги прочета, но при изложението, което ще правя идната седмица, азъ съмъ готовъ да ви съобща и тѣзи категории по отдѣлнитѣ ведомства, за да видите отъ какво произлизатъ тѣзи задължения — предъ видъ, казвамъ, на туй, че тия задължения нарастватъ на една по-крупна сума, азъ разхвърлямъ изплащането имъ предъ видъ на това, че икономии за този кредитъ мога да правя сега за м. мартъ, месецъ, месецъ и половина, а евентуално, отъ известни остатъци, до 30 юний 1929 г. Азъ вписвамъ една сравнително малка сума, като оставямъ останалитѣ да бждатъ изплащани отъ икономитѣ по бюджета отъ 1 априлъ

1929 г. Въ бюджета, който азъ внасямъ, този кредитъ не го вписвамъ, обаче въ закона за бюджета — следователно, съ законъ отъ Народното събрание — постановявамъ, че преди всичко ще трѣбва да бждатъ изплащани отъ икономитѣ на бюджета тѣзи задължения на държавата. По този начинъ азъ считамъ, че въ най-непродължително време, въ течение на 1929 г., азъ ще успѣя да изплатя всички така наречени задължения на държавата. Мисля, че това е най-много, което мога да направя при туй положение.

Сега, г-да, критиката се отправя къмъ министра на финанситѣ. Разбира се, той обикновено е осѣденъ да носи всички критики. Азъ ги нося, обаче съмъ длъженъ да кажа едно: голѣмата частъ отъ тѣзи задължения сж задължения, които сж произлѣзли вследствие неспазването на известни правила отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията. Всички тия отчуждения, за които говори г. Пѣдаревъ — и той говори съвършено правилно, че не бива да се строи линия, преди да се изплатятъ отчуждението — би трѣбвало да бждатъ изплащани веднага отъ съответнитѣ кредити на ведомството, което е извършило това отчуждение. Това не е станало своевременно, това сж дългове, които се простиратъ доста надалеч въ миналото, заради туй, защото кредити не сж били гласувани, кредититѣ сж били надминавани. И сега, въ края на краищата, всичкото това, азъ нѣма да кажа, безредие, но всичката тази нередовностъ трѣбва да легне върху бюджета, по който азъ трѣбва да водя много стегната политика, да процедирамъ съ единъ методъ и съ огледъ на разполагаемитѣ срдства на съкровището. Да гласувате къмъ този бюджетъ 156.000.000 л., да заличите кредититѣ за „Св. Недѣля“ и за Академията на наукитѣ, пакъ въпросъ нѣма да се реши. И да увеличите другия кредитъ отъ 10.000.000 л. съ 30—40 или 100 милиона лева, пакъ ще бжде сжщото, защото ви казвамъ, че трѣбва да направимъ икономии до приключването на бюджетното упражнение, които въ такъв размѣръ не мога да направя.

Къмъ туй ще ви кажа, че и за останалитѣ кредити ще трѣбва да водимъ сжщата стегната политика, политика на изплащане споредъ разполагаемитѣ икономии. Тѣй че, за да мога да извърша известни плащания, азъ трѣбва да имамъ на разположение срдства. Ако нѣмамъ срдства, сумитѣ по параграфитѣ, които вие гласувахте досега, сжщо нѣма да бждатъ изплатени. Съ вписването на специаленъ членъ въ закона за бюджета и при тая декларация, която правя, че отъ направенитѣ икономии по бюджета ще изплатя преди всичко тѣзи стари задължения, сиѣтамъ, че ще удовлетвори всички претенции и всички оплаквания, които могатъ да идватъ отъ която и да е страна.

Уважаемиятъ г. Пѣдаревъ посочи два конкретни случая. Първиятъ е, че единъ сѣдия не билъ си получилъ следуемото се възнаграждение отъ Министерството на правосѣдието. Азъ не зная какъвъ е този случай, и откъде произлиза това вземане, но то не е било изплатено затуй, защото не е имало вписанъ кредитъ въ бюджета. Въ времето, когато задължението е поето, кредитъ не е имало, и азъ не мога да отговарямъ. Азъ следвамъ една по-стегната политика, една политика на едно ешапониране, на едно разхвърляне, на едно постепенно изплащане на старитѣ задължения. Азъ искахъ тия стари задължения да ги покрия отъ заема, но намѣри се, че икономитѣ по бюджета въ течение на две години ще сж достатъчни за изплащането на тия задължения, и затова тѣ не се покрия отъ заема. Както виждате, азъ съмъ се грижилъ за тѣхното изплащане.

Вториятъ случай се отнася до отчужденитѣ имоти за Видинската линия. Действително отчуждението сж станало, но кога сж станали? По всѣка вѣроятностъ, презъ течение на 1912, 1913, 1914 г. Кожко бюджетни упражнения сж минали оттогава досега, г. Пѣдаревъ? Азъ нееднократно съмъ обещавалъ на г. Пѣдаревъ, че ще предвидя суми за изплащане на тия отчуждения. И сега мога да му заявя, както съмъ му заявявалъ и въ частни разговори: ще бждатъ изплатени преди всичко по-старитѣ задължения, и по всѣка вѣроятностъ, избирателитѣ на г. Пѣдарева отъ Видинския окръгъ ще бждатъ удовлетворени най-напредъ.

Н. Пѣдаревъ (д. сг): Азъ минавамъ вече предъ тѣхъ за лъжецъ.

Министъръ В. Молловъ: Ако вие сте минали предъ тѣхъ за лъжецъ, азъ трѣбва да мина за Настрадащъ ходжа. (Смѣхъ)

Н. Пждаревъ (д. сг): Азъ, имъ казвахъ, че ще получатъ онова, което имъ се дължи, имайки предъ видъ Вашето обещание.

Министъръ В. Молловъ: Изпълнявамъ го. Бждете утвърени, че моята мжка е много по-голяма отъ Вашата. По-край старитъ задължения азъ имамъ срочни задължения. Може би тѣзи господа иматъ нещастното положение, че за тѣхнитъ вземания нѣма срокове. Има много по-голями суми за изплащане отъ мина „Перникъ“ за станали отчуждения. Азъ съмъ влизалъ въ преговори съ управата на мина „Перникъ“, за да мога да помогна колко годѣ на лицата, които сж получили изпълнителни листове, но, право да ви кажа, имамъ впечатление, че и тамъ е ставало нѣщо, което не е редовно. Правихме анкета чрезъ административнитъ органи — Министерството на търговията се заинтересува отъ този въпросъ — и мога да ви кажа, че всички данни ни показваха, че кредититъ, които сж били предвиждани своевременно, сж били превишавани безъ надлежното съгласие на Министерството на финанситъ. Азъ съмъ далъ нареждане, твърде строго, което въ течение на миналата и настоящата година е изпълнявано, и затова закъснѣли плащания за отчуждения презъ последнитъ две години азъ нѣмамъ. Нито едно ведомство тѣга не може да направи едно отчуждение, безъ да има кредитъ за това, и вследствие на това отчужденията вървятъ по единъ нормаленъ начинъ. Обаче ще ми позволите да ликвидирамъ постепенно съ задълженията отъ преди тѣзи бюджетни упражнения. Азъ ще ги ликвидирамъ и ще дамъ удовлетворение на всички заинтересовани, но да не ми се сърдятъ, че най-напредъ ще започна съ изплащане отчужденията за Видинската линия, а следъ това другитъ. Въ всѣки случай всички задължения ще бждатъ изплатени.

Защо не бива да се премахнатъ ония кредити, които г. Пждаревъ предлага да бждатъ премахнати?

Г-да! По възстановяването на църквата „Света Недѣля“ имаме дългъ споръ въ бюджетарната комисиия и, ако се не лъжа, даже въ срѣдата на Народното събрание. Имаше предложение тя да не се възстановява, а да се издигне на мѣстото ѝ паметникъ, който да напомня онова злоебно събитие отъ м. априлъ 1925 г., та всѣки единъ българинъ, който мине по площадъ „Света Недѣля“, да се кръсти отъ ужасъ. Възприе се това, което общогражданскиятъ комитетъ предложи, да бжде възстановена катедралната църква на столица София, която е свързана съ такива спомени отъ историята на България. Отъ енорияшитъ, отъ различни сборове, отъ черкви и пр. не можа да се събере оная сума, която комитетътъ предполагаше да се събере. Имаше нѣкакви голѣми планове, но тѣзи планове се съкратиха до минимумъ. Възстановяването на катедралата на столица София, което е започнало, не би могло да бжде довършено безъ участието на държавата, и затова исканиятъ кредитъ не може да бжде отказанъ отъ страна на Народното събрание. Предъ видъ назначението на този кредитъ азъ бихъ молилъ г. Пждаревъ да не настоява на своето предложение.

Малкиятъ кредитъ за възстановяване на църквата „Света София“, която е дала името на столицата, сжщо трѣбва да бжде гласуванъ отъ Народното събрание.

Н. Пждаревъ (д. сг): Той остава.

Министъръ В. Молловъ: Енорияшитъ сж събрали повече отъ единъ милионъ за възстановяването на тази църква и за пренасянето на божествената служба отъ малкия параклисъ, кждето сега става, въ срѣдната частъ на тази историческа църква.

По кредита за Академията на наукитъ. Нека ми бжде позволено, безъ да мога да бжда обвиненъ въ нѣкаква заинтересованостъ — азъ тукъ нѣмамъ никаква намѣра и никакво участие — да защита този кредитъ. Като имате предъ видъ какво представлява Академията на наукитъ за България, ще се съгласите, че, ако има оправдана помощъ, то е тази. Академията на наукитъ успѣ да изгради своето ново здание, като сключи, по специаленъ законъ, единъ заемъ отъ Българската народна банка, който се прехвърли сега къмъ Българската земеделска банка, въ размѣръ на 5 1/2 милиона.

Н. Мушановъ (д): Подъ гаранцията на държавата.

Министъръ В. Молловъ: Анюитетитъ досега сж изплащани, и мога да ви утвъря, че ще бждатъ изплащани и напредъ, защото имаме възможността да наблюдаваме това изплащане. Академията на наукитъ не се е

явила съ едно искане да не плаща тѣзи анюитети, които тя се е задължила да плаща срещу своя заемъ. Обаче за довършването на нейното здание не сж стигнали 5 500.000 л., защото изчисленията, както обикновено, сж излѣзли неточни. Членовѣтъ на Академията на наукитъ, имотнитъ състояния на които вървамъ да ви сж познати, и които въ голѣмата си частъ сж наши известни книжовници, общественици, професори отъ университета, учители отъ срѣднитъ учебни заведения, сж се задължили къмъ Българската народна банка като поржчители и сж изтеглили отъ банката една сума за довършване на зданието. Задължението, направено отъ Академията на наукитъ къмъ Българската народна банка по този имъ, е 3.000.000 л. Ходатайството за вписването на тая помощъ не е толкозъ отъ Академията на наукитъ, а отъ Българската народна банка, ксѣто ще трѣбва, по силата на своя законъ да екскутира членовѣтъ на Академията на наукитъ, които сж поржчителствували. Съгласете се, г-да, че азъ не бихъ могълъ да бжда безучастенъ и безчувственъ къмъ едно подобно положение.

Азъ не мога да допусна едно такова положение, защото Академията на наукитъ, макаръ да е автономна институция, при все това е полудържавна. Винаги се вписва въ бюджета помощъ за Академията на наукитъ, която помощъ ѝ дава възможностъ да изпълнява своитъ функции. Азъ смѣтамъ, че съ даването на този кредитъ изпълнявамъ единъ дългъ, и моля Народното събрание да не го заличи и прехвърли къмъ другъ параграфъ. Пакъ повтарямъ, разходването на всички кредити зависи отъ икономиятъ по действующия бюджетъ, който ще направи въ течение на остатъка отъ бюджетното упражнение. Дали тия икономии ще стигнатъ, за да се даде тая помощъ, това не зная.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Мушановъ.

Н. Мушановъ (д): Г. г. народни представители! Академията на наукитъ се учреди съ закона отъ 1911 г. Споредъ този законъ, Академията на наукитъ е юридическо лице; тя е подъ върховното покровителство на Негово Величество Царя; тя се сношава съ държавата чрезъ Министерството на народното просвѣщение и получава субсидия 60.000 л. Законътъ определя и какви сж целитъ и назначението на тая академия. Въ Академията на наукитъ има достатъчно наши учени, почтени, трудолюбиви, които разработватъ българската наука. Никой не може да каже дума противъ дейността на Академията на наукитъ. Старото здание на Академията, въ което се помещава Министерството на външнитъ работи, се продължи съ едно ново здание, което струва надъ 10.000.000 л.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): 10.000.000 л.

Н. Мушановъ (д): За постройката на това здание, както знаете, държавата гарантира на Академията единъ заемъ отъ петъ и половина милиона лева, сключенъ отъ Българската народна банка. Каго прибавимъ и тия 3.000.000 л., ставатъ 8 1/2 милиона лева. Значи Академията на наукитъ предприема постройка на здание, имайки само 1 и половина милиона лева, като се е надѣвала, че българската държава, Народното събрание, ще бжде щедро и ще даде 8 1/2 милиона лева.

Министъръ В. Молловъ: Изчисленията бѣха за 5.000.000 л.

Н. Мушановъ (д): Изчисленията сж били до 5.000.000 л., а сж имали 1 милионъ и половина. Азъ искамъ да обърна вниманието на другъ единъ въпросъ. По закона за бюджета, отчетността и предприятията, за да се почне една постройка, трѣбва по-напредъ срѣдства за тая постройка. Ние нарушихме този принципъ, и г. г. министритъ знаятъ, че презъ последнитъ 4—5 години се започна единъ безразборенъ стрѣжъ и безъ да има нужнитъ срѣдства за него. Академията на наукитъ, която се сношава съ държавата посредствомъ Министерството на народното просвѣщение, запитала ли е министерството дали ще ѝ даде помощъ 10.000.000 л., за да строи това здание? Никого не е запитала. Започва строежа и следъ това идва и казва: „Дай, Народно събрание, 3.000.000 л., дай сега още 3.000.000 л.“ И ние се чудимъ защо се забатачватъ работитъ на държавата. Всички ученолюбиви дружества могатъ да дойдатъ съ тия аргументи, че трѣбва да се подпомогне българската култура, българската книжнина, българската

гарският спорт, българските читалища, да искат помощи и ние да им станем роби, да посрещаме тяхните задължения. Аз съм убеден, че ако Академията на науките нямаше увереността, че Народното събрание ще ѝ отпусне помощ, никога нямаше да се реши да предприеме постройка за 10.000.000 л. Членовете на академията може да са много учени и специалисти — всичката почта към тях — но те много леко ангажират нашата благосклонност към тях и ни изправят пред свършени факти, като казват: „Дайте ни 10 милиона лева от сръдствата на държавата“. Това не е редовно. Почитайки дейността на Академията на науките и хората, които са вътре, мене ми се чини, че те трябваше да помислят по-сериозно, когато ангажират такива големи сръдства на държавата. Защо ще ѝ се даде сега 3.000.000 л. помощ от вас? Кой не иде сега да иска помощ? Аз срещнах вън, в кулоарите, две делегации, които искат помощ. Една делегация е от Пловдивската търговска камара, която иска помощ, за да не се затвори пловдивското търговско училище, което тя издържа.

Министър-председател А. Ляпчев: Столарското училище.

Н. Мушанов (д): Г. министърът ѝ казва: „Няма кредит“. Убеден съм, че утре ще дойде Варненската търговска академия да поиска един милион лева. След нея ще дойдат други училища и г. министърът на финансите ще каже същото: „Няма“. Как може тия учреждения в провинцията да не получат помощ от държавата, а да дадем на Академията на науките една помощ от 3.000.000 л.? Защо това, г. г. народни представители? Има ли разум в тая работа, която вършим? И не са ли в право да ни упрекват тия учреждения от провинцията, като кажат: вие се грижете само за ония учреждения, които са близо до вас, а никак не се грижите за учрежденията въ провинцията?

Българската държава се притече на помощ на Академията на науките с това, че ѝ гарантира един заем от 5 и половина милиона лева. Защо не направи същото държавата и днес, а отива да ѝ дава помощ от 3.000.000 л.? Аз съм убеден, че Българската академия на науките са наемител, които ще получават от туй голямо здание, ще може в един по-дълъг срок да погаси своя дълг. Нека Академията на науките си сключи заем, а държавата да гарантира изплащането му. Няма защо да ѝ даваме помощ от 3.000.000 л. Зданието на Академията на науките струва 20—30 милиона лева, и с приходите, които дава, може да се изплатят в няколко години заемите, сключени за неговата постройка. По закон българската държава е задължена да дава на Академията на науките една помощ от 60.000 франка годишно.

Министър В. Моллов: 60.000 франка са 1.800.000 л., а ние даваме само 1.000.000 л.

Н. Мушанов (д): Да не искате да даваме в златната валута? Когато даваме помощи, тогава ли ще даваме в златна валута? Ще втасаме! Все таки в законът е предвидено да даваме 60.000 франка, а даваме 1.000.000 л. Найсетне, ако има нужда да се увеличи помощта, която законът предвижда да се дава на академията, нека я увеличим, но да ѝ даваме една помощ от 3.000.000 л., когато тя може винаги да погаси дълговете си с доходите от имотите си, аз намирам, че няма защо да правим това.

Един от аргументите на г. министра на финансите за даването на тая помощ е, че някои членове на Академията са станали поржители, за да се изтеглят от банката 3 милиона лева за довършване на зданието. Аз мисля, че Народното събрание трябва да даде урок на тия книжовници и хора на науката, които по тая начин ваставяват държавата да плаща техния дълг. Като почитаме всичките хора, които са положили подписа си, бих желал Народното събрание да им даде урок. Те могат да са философи, могат да са книжовници, литератори и каквито искате, но те не могат по тая начин да ни ангажират. Г. министърът на финансите каза, че той не може да търпи това зрелище, да им се продават къщите. И аз намирам, че никой няма да търпи такава зрелище, но същевременно аз намирам, че като гарантираме на академията един нов заем от 3 милиона лева, ще се постигне същата цел. Та няма защо

да ѝ се дава 3.000.000 л. помощ от държавата. Ако тръгнем по тая пътя, културни, научни и пр. дружества да ни задължават, не зная докъде ще отидем. Трябва да се даде урок на всички, че съгласията на държавата едно учреждение разполага — Народното събрание.

Аз искам г. министърът на просвѣтата да поизучи следния въпрос: може ли стари манускрипти или мемоари, които се намират в Академията на науките, да се печатат в политически вестници? Аз искам да зная дневникът на Иречек, който се публикува като подлистник в в. „Мир“, притежание на Академията на науките ли е, и ако е нейно притежание, откъде има разрешение да се печата в в. „Мир“? Това е един интересен въпрос. Аз бих искал да зная...

И. Лѣкарски (д. ср): Питай Плачков — той ще ти каже.

Н. Мушанов (д): Не зная. Плачков сега не ме интересува. Той ми е добър приятел, и утре, като се срещнем, ще си поприказваме. Но тук мене ме интересува друг въпрос, който не е маловажен. Аз бих желал да зная, ако дневникът на Иречек е повърнен на Академията на науките, и бай Плачков, който минава за много хитър българин — трябва да му признаем това качество — се възползва да печата в в. „Мир“ този дневник на Иречека, дали действително бѣше навременно да се печата той днес; дали не можеше да не се изнасят тѣзи оскърбления, които бѣха изнесени; дали не трябваше те да се избѣгнат, каквато бѣше, напр., една от страниците за гр. Търново, за която цялото търновско общество се възмути и протестира; дали хората в Академията на науките, които са мъдри, учени и почтени хора, намират, че е време да се печата този дневник на Иречек? Сега, понеже става въпрос за Академията на науките, аз повдигам този въпрос и бих молил г. министра на просвѣтата да се заинтересува, защото той е каналът, през него минават от академията, за да се съобщават с държавата. Но когато е въпрос за пари, както е въ случая, искането им не е минало през Министерството на просвѣтата, не е минало през Вас, г. министре, а направо е дошло тук.

Заключавам. Ще моля Народното събрание да се съгласи тази сума от 3.000.000 л. да се даде на Академията на науките в вид на заем — както и другият дълг на Академията от 5.500.000 л. — под гаранцията на държавата. Аз съм убеден, че с туй ще се постигне целта, която преследва г. министърът на финансите: да не се излагат на преследване ония лица, които лично са подписани. Убеден съм, че Академията на науките ще може чрез една ипотека да си амортизира дълга. По този начин ще се даде урок на всички учреждения, макар и научни и културни, че те не могат да ангажират леко своите материални сили и да ангажират държавата да им плаща борчове.

Председателствуваш А. Христов: Има думата г. министър-председател.

Министър-председател А. Ляпчев: Г. г. народни представители! Вземам думата, преди да са се изказали и другите господа, които са се записали, защото съм принуден да изляза, а не искам да се каже, че по предложението на г. Пждарева, с което се направи един намек и на мене, аз не съм казал моето разбиране.

Както предложението на г. Пждарева, така особено коментарите, които направи г. Мушанов, за мен са ценни дотолкова, доколкото от тях може да се извади едно пожелание или един наставнически урок.

Н. Пждарев (д. ср): Народните представители не дават наставления.

Министър-председател А. Ляпчев: Всичко това, което се каза, е добро, но се смѣсват двата въпроса: на първо мѣсто, въпросът за кредита, който се иска за черковата „Св. Недѣля“ и кредита за Академията на науките и, на второ мѣсто, въпросът за задълженията на държавата къмъ всевъзможните нейни кредитори. Г. министърът на финансите ви обясни, и аз взех думата, за да потвърдя, че нашата грижа е, всички задължения на държавата да се посрещнат, да се изплатят. Това и вършим. И няма да кажа нищо ново, ако ви съобща — вървам, че г. министърът на финансите ще ви го потвърди, а заедно с това искам да коригирам г. докладчика — че не въ бюджета се предвиждат 150 и толкова милиона лева, които

съставляват оформени и неформени задължения. За тях сериозно се е мислило и ние знаем какъ ще се посрещнатъ. Тъ ще се посрещнатъ, както ще ви каже г. министърътъ на финанситъ, отъ сериознитъ икономии, които ставатъ, които сж налице и съ помощта на които икономии много сме направили за погасяване на такива задължения. И обичамъ да вървамъ, че догодина по отношение не само на миналата и на текущата години, но и по отношение на всички минали години всичко ще бжде ажуръ. Това е то нашето разбиране и строго решение. И въ положение съмъ смѣло да заявя, че ако работитъ се развиятъ тъй нормално, както сега, въ право сме да очакваме, че това ще се постигне и реализира.

И тъй дотолкозъ, доколькото предложението на г. Пждаревъ има за целъ да се постигне това издължение на държавата спрямо частнитъ лица, азъ пакъ приповтарямъ, че това се има предъ видъ. Отъ повдигането на този въпросъ той ще трѣбва да бжде доволенъ и, обичамъ да вървамъ, че при тѣзи декларации нѣма да настоява на своето предложение.

Досежно кредита за църквата „Св. Недѣля“ нѣма какъ да прибавя. Но по въпроса за помощта на Академията на наукитъ ще кажа, че въпросътъ не е така, както се представя. Вѣрно е, че Академията на наукитъ трѣбва да се съобразява съ своитъ срдѣства, както всѣки другъ. Но държавата ѝ е гарантирала единъ заемъ отъ 5 милиона лева, и тя има всичкото основание да смѣта, че този заемъ ще бжде изплащанъ и по лихви, и по погашения, защото самата държава е наемателъ на зданието на Академията на наукитъ.

Сега досежно сумата отъ 3.000.000 л., която се предвижда. Къмъ единъ разходъ отъ 10.000.000 л., извършенъ отъ едно учреждение, каквото е Академията на наукитъ, да се прибави и една помощъ отъ 20—30% — както е въ случая, 3.000.000 л. — азъ смѣтамъ, г. г. народни представители, че това нѣщо не е така страшно. Имаме всевъзможни културни учреждения, и никое отъ тѣхъ не остава безъ подкрепа отъ държавата, всичкитъ намиратъ по възможность подкрепа. Но кой ще откаже, че за българския народъ Академията на наукитъ е най-висшето културно учреждение? То е нужно не само за ония ползи, които донася вътре въ страната, но, споредъ менъ, то е отъ грамадно значение и за ония ползи, които то донася и ще донася вънъ.

Ето защо азъ моля народното представителство, при изявленията на г. министра на финанситъ и моитъ и при нашитъ разбирания и политиката, която ще следваме — издълженията да ставатъ при нуждата отъ тѣзи разходи — да не отказва поисканитъ кредити, а да гласува параграфа така, както е представенъ.

Председателсвувашъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Данаиловъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. ср): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ излизамъ тукъ, на трибуната, макаръ и за нѣколко думи, защото гласътъ ми не позволява да говоря силно. Питате ме, а и безъ да ме питате, трѣбва да се оправдая.

Въпросътъ е за помощта, която е предвидена отъ Министерството на финанситъ за Академията на наукитъ. Азъ искамъ да забележа преди всичко на ония г. г. народни представители, които чува г. Мушановъ, да знаятъ, че академията на два пѣти чрезъ законъ е станала единъ видъ държавенъ институтъ, както въ цѣлия свѣтъ. Съ своето автономно управление Академията на наукитъ е единствениятъ държавенъ институтъ — както Университетътъ — който най-малко се е ползувалъ отъ помощта на държавата до днесъ. Разгърнете бюджета и ще видите.

Н. Мушановъ (д): Бюджетъ на академията не виждаме никжде.

Г. Т. Данаиловъ (д. ср): Какво казвате?

Н. Мушановъ (д): Бюджетъ на Академията на наукитъ Народното събрание никога не гласува, както на Университета.

Г. Т. Данаиловъ (д. ср): Защото може-би не сме дошли до съзнанието да направимъ такъвъ бюджетъ.

Н. Мушановъ (д): То е друго.

Г. Т. Данаиловъ (д. ср): Но бюджетитъ на академитъ а наукитъ въ цѣлия свѣтъ влизатъ въ държавнитъ

бюджети. Академията, тъй или иначе, се е поддържала съ свои срдѣства, съ нѣкои частни завещания и съ много малко помощи отъ страна на държавата, и то специално опредѣлени за издаване на тъй наречения „Сборникъ за народни умотворения“ по бюджета на Министерството на народната просвѣта — за която целъ и г. Мушановъ е отпущалъ помощи отъ 100.000 л. и повече годишно. Само у насъ академията е изоставена отъ държавата, въ смисълъ, че не ѝ отдава онова внимание, което тя заслужава. Азъ не ще кажа, че нашата академия отъ своя страна е проявила нѣкаква голѣма научна деятельность. Не всички ценятъ нейната деятельность, обаче има хора, които я ценятъ твърде високо. Деятелността на нашата Академия на наукитъ е твърде забележителна, особено въ областта на естественитъ науки, въ изучаването на българската флора, въ изучаването на минералогическия съставъ на почвата, въ направата на геологическата карта, която навремето покойниятъ проф. Златарски даде, и т. н. Нашата Академия на наукитъ е направила стѣпки въ областта на българската наука, които се ценятъ твърде високо отъ цѣлия ученъ свѣтъ. Въ други нѣкои области, въ философскитъ и икономически науки може би ние сме изостанали по-назадъ, защото нѣмаме такива голѣми сили. Но академията не е учреждение само за днешния день — тя е и за бждещето. И въ туй отношение азъ смѣтамъ, че тѣкмо дългъ на държавата е, доколкото срдѣствата ѝ позволяватъ, да подкрепи Академията на наукитъ, както подкрепя всѣки наученъ институтъ, както подкрепя — не въ укоръ ще бжде казано това отъ моя страна — театъра. Азъ мога да кажа, безъ да грѣша, че, ако Академията на наукитъ не е дала въ научно отношение онова, което трѣбва, съ малкото си членове — 47 души сж редовнитъ ѝ членове — то е, защото академията нѣма срдѣства. Ако бихте се заинтересували, ще видите, че академията има рѣжкописи, които стоятъ 3—4 години ненапечатани, не може да имъ дойде редътъ да бждатъ напечатани, защото нѣма срдѣства. Едно време Академията на наукитъ използваше щедрия даръ на покойния Христо Г. Дановъ и съ неговитъ срдѣства печаташе известнитъ свои издания. Благодарение на тая даръ, тя можа да издаде нѣщо повече. Днесъ, обаче, тя е останала съ много ограниченитъ срдѣства отъ нѣколко души завещатели, отъ фонда „Напредкъ“, който дава всѣка година премия или възнаграждение за известни напечатани трудове, и отъ нѣколко по-малки фондове. Но изобщо завещанията на Българската академия на наукитъ сж твърде малки. Азъ ще си позволя да забележа, че другаде академитъ на наукитъ отъ този родъ иматъ много фондове. Ние, обаче, не сме дошли до този моментъ, когато могатъ да се образуватъ такива фандове, за да не става нужда да се обръща академията къмъ държавата.

Академията на наукитъ, обрната съ специаленъ законъ отъ частно „Българско книжовно дружество“ въ държавно учреждение — а би трѣбвало да влѣзе въ закона за народната просвѣта като особенъ отдѣлъ, като особена глава наредъ съ всички други научни институти въ държавата — е използвало досега много малко помощта на държавата.

Сега въпросътъ е за сумата, която г. министърътъ предвижда въ свръхсметнитъ кредитъ като помощъ на Академията на наукитъ за довършване на нейното здание. Да отговоря на бележката, която направи г. Мушановъ.

Вѣрно е, че не бива да си позволяваме да задължаваме държавата така отнапредъ съ надежда, че по единъ или другъ начинъ тя ще може впоследствие да вземе отъ Академията на наукитъ, за да си плати дълговетъ. Но мога да оправдая постѣпката на управителния съветъ на Академията въ този смисълъ, че, когато се почна постройката на зданието на Академията на наукитъ, той е разчиталъ да получи срдѣства отъ продажбата на завещаното отъ покойния Иванъ Евстратиевъ Гешовъ здание, ако се не лъжа, нѣкъде на ул. „Сердика“. Има, обаче, нѣкаква прѣчка, за да може това здание да се продаде. Това здание струва около 6—7 милиона лева. Азъ смѣтамъ, че то ще може да се продаде и академията ще плати дълга си къмъ Народната банка. Така че оня дългъ, който има академията къмъ Народната банка подъ гаранцията на държавата, ще бжде изплатенъ.

Но както става при всѣка постройка, българската Академия на наукитъ изхарчи повече пари — може би и поради грѣшка на архитектитъ — и сега нѣма възможность да посрещне своитъ задължения. Ето защо, азъ считамъ, че тя се обръща много основателно къмъ държавата и че

много основателно г. министърът на финансите е предвидил тази помощ на Академията на науките.

Моля, прочее, народното представителство, съ пълното съзнание, че подкрепя един институт на българската наука, да гласува единодушно този кредит, защото само така се поддържат тези институти. Ако бихте имали възможност — всички това не могат да направят, но които от вас могат да го направят — да посетите академията, да видите зданията, в които се помъщават тези близките на държави, напр., ромънската, сръбската или загребската, вие ще бъдете удивени от грамадните количества материали, които там са събрани и които са видели печат. У нас такива материали досега не са видели печат — макар че, доколкото сведенията ми се простират, да има много хора, които са събрали достатъчно такива материали.

Ето защо, тая помощ, според мен, трябва да се даде, за да може да се постигне известен резултат в това отношение. Колкото се касае до другия въпрос, който постави г. Мушанов — за напечатването на Иречек — по този въпрос отговорното правителство може да отговори, защото аз съм там, че академията, макар и автономна, е държавен институт. Въ всеки случай аз мога да отговоря туй, което зная по този въпрос, тъй като аз имам честта да съм член на Академията от 1900 г., — 28 години.

Зная, че когато почина Иречек, стана дума, че той имал някакъв си дневник, и за да не попадне във какви да е ръце, Българската академия на науките даде пари и го откупи. Макар лично аз да не се интересувам от този дневник — понеже не се занимавам с тези работи — заедно с всички български граждани виждам, че този дневник, който съдържа голъми порнографии, които унижи името на Иречека пред всички нас — говоря за себе си — днес се печати. Кой е разрешил, как е разрешил — не мога да отговоря в този момент. Аз мога да кажа само следното. Клонът от Академията на науките, към който аз принадлежа, в едно свое заседание, на което присъствуваше и г. министърът на финансите, повдигна въпрос, че този дневник не може да се печати. Вие всички, които сте го прочели, виждате, как наши стари умрели държавни мъже се засъгат, как цял град по един непростоеен начин се засъга, как мнозина от тези, които са още живи, се засъгат в него. Вие всички ще се съгласите, че един умел човек не би могъл да допусне да се печати този дневник.

Д. Грънчаров (з. в): Значи, в академията има един неумел човек.

Г. Т. Данаилов (д. сг): Забележете добре, че академията не е разрешила да се печати той.

Нѐкой от лѐвицата: Кой дава разрешението да се печати?

Г. Т. Данаилов (д. сг): Не зная. Министърът на правосътието може да Ви отговори, ако му направите питане за това.

К. Пастухов (с. д): Секретарят на Академията не е ли редактор на в. „Мир“?

Г. Т. Данаилов (д. сг): Ама редакторството е негова частна работа.

К. Пастухов (с. д): Г. Данаилов! Вие, като член на академията, не сте ли го запитали, как така, като секретар на академията, е взел дневника да го печати във в. „Мир“, не се ли търси от него, като член на академията, отговорност? От думите Ви разбрах, че вие сте се заинтересували от този въпрос и сте го повдигнали в едно от заседанията на академията. Вам не е ли известно, че секретарят на академията е редактор на в. „Мир“ и че той, като постоянен човек на академията, който всеки ден отива там, е взел този дневник? Ако вие сте се заинтересували, непременно сте го запитали, как така е станало, че дневникът на Иречек да попадне, без разрешение на академията, в редакцията на в. „Мир“.

Г. Желѐзков (раб): Академията на науките и редакцията на в. „Мир“ са в роднински връзки.

К. Пастухов (с. д): Аз мисля, че Вашето извинение не е пълно. Вие не можете да се извините с това, че не знаете кой е редактор на в. „Мир“.

Г. Т. Данаилов (д. сг): Г. Пастухов! Вие не сте ме чули добре, може би, затова произлезе туй недоразумение между нас. Аз заявих, че когато ние, членовете на академията, които бразуваме така наречения философско-обществен клон, в който влиза икономиката и в който участвам и аз, видяхме, че се печати такъв дневник, вземахме решение да натоварим нашия председател г. Бобчев да донесе на управителното тяло на академията, че ние се възмущаваме от печатането на този дневник, че той е в достояние само на академията, че той не е ръкопис от незапомнени времена, оставен на разположение, та да може един учен човек да борави с него; пък и ако би боравил, никой няма право да изнася нѐща, които се касаят до отдални хора.

К. Пастухов (с. д): Това е съвършено вѐрно, но това го изнася секретарят на академията и вие мълчите. Там е въпросът.

Г. Т. Данаилов (д. сг): Чакайте да Ви кажа. Нашият председател е отнесъл това до управителния съвет, и управителният съвет е казал, че този ръкопис бил достояние на науката. След това, преди два дни, ние взехме второ решение, че това е абсолютно неправилно, никъде по света не става, и настояваме да се спре печатането на дневника. Аз не съм полицай, хората не са полицай, да заставят редактора на в. „Мир“ да не го печати.

К. Лулчев (с. д): Но той е секретар на академията.

Г. Т. Данаилов (д. сг): Той ще понесе своята отговорност — тъй предполагам.

К. Пастухов (с. д): Вие трябва да искате да се вземе ръкописът и да кажете на секретаря, че академията не е частен дом, архивата на академията не е негова частна, за да може, ръководен от цел да разпространи вестника си, или от други цели, да печати дневника.

Г. Т. Данаилов (д. сг): Аз мисля, че достатъчно направихме.

К. Пастухов (с. д): Вие го вземате под защитата си.

Председателстващ А. Христов: (Звѐни)

Н. Мушанов (д): Г. Данаилов! Значи академията има решение, че това не е научен труд, а той казва обратното.

Г. Т. Данаилов (д. сг): Не е научен труд.

П. Стаинов (д. сг): То е само материал. (Глъчка)

Председателстващ А. Христов: (Звѐни)

Г. Т. Данаилов (д. сг): Клонът, под ведомството на който е самият ръкопис, казва, че той не може да се печати. Ако нѐкой го е взел да го печати, ще се намѐри начин да му се дири отговорност. Но по полицейски начин не може. Този ръкопис не представлява никаква наука. И в много други академии има дневници, които не виждат свет и служат за ориентирание на учения. Тѐй разбирам аз смисъла на този дневник — ще служи за въвеждане на нѐкой историк, който би желал да използва този материал. Всички сме с убеждението, че този дневник унищожи обаянието и авторитета, което имаше към Иречека.

Министър Н. Найденов: Не е писан за печатане.

Г. Т. Данаилов (д. сг): Да, никой пък не е мислил Иречек да го печати.

К. Пастухов (с. д): Г. министре! Вие имате върховното ръководство. Този дневник се печати от шест месеца и продължава да се печати.

Министъръ Н. Найденовъ: Г. Пастуховъ! Преди всичко, Академията на наукитѣ не е държавно учреждение.

Г. Т. Данаиловъ: (д. сг): Държавно е.

Министъръ Н. Найденовъ: Не е държавно въ този смисъл . . .

К. Пастуховъ (с. д): Но тя не е партийно учреждение и не може да бъде партийно учреждение, за да се настани една група и да използва нейнитѣ материали. Тя се мъчи да бъде научен институтъ. Това трѣбва да го разберете Вие и да не позволявате на нѣкого си да злоупотребява, защото той не е разсичъ на академията, не е нѣкой човѣкъ отъ вънъ, а това е секретарьтъ на академията, познатиятъ въ България публицистъ, бившиятъ министъръ на народното просвѣщение, Иванъ Пѣевъ Плачковъ, който го взема и който разпорежда съ него. Отъ това трѣбва да се възмутите

П. Стаиновъ (д. сг): Съгласни сме съ Васъ.

К. Пастуховъ (с. д): Всички сте съгласни, а никой нищо не е направилъ! Търсите начинъ да го защитите.

Председателствуващъ А. Христовъ: (Звъни)

К. Пастуховъ (с. д): Ние имаме уважение къмъ института и желяемъ да го видимъ на подобающата му висота.

Председателствуващъ А. Христовъ (Звъни)

Министъръ Н. Найденовъ: Г. г. народни представители! Ще ми прости г. Данаиловъ, че ще отговоря на г. Пастуховъ — той се обърна лично къмъ мене. Азъ мисля, че този патосъ бѣше съвършено излишенъ. Нѣма защо да се убеждаваме, че Академията на наукитѣ не е партийенъ институтъ. Безспорно, че тя не е такъвъ, никой не е твърдѣлъ това. Академията на наукитѣ е автономно учреждение, субсидирано, по силата на специалния законъ за Академията на наукитѣ, отъ държавата. То се управлява автономно. Неговитѣ решения не подлежатъ на контролъ, нито на ревизия отъ страна на Министерството на просвѣтата. Следователно, азъ нѣмамъ възможностъ, нито е предвиденъ начинъ за намѣса въ вътрешното управление и при вземането на решения отъ съответнитѣ съвети, било при отдѣлитѣ и клонове, било отъ общия съветъ на Академията на наукитѣ. Така че по-скоро би трѣбвало, и много правилно г. Пастуховъ зададе този въпросъ, да отговори на него г. Данаиловъ, който по-добре знае какъ сѣ вземани тѣзи решения, дали е реагирано противъ печатането на дневника на Иречекъ вътре въ самата академия, защото азъ не мога да се намѣся.

Н. Пждаревъ (д. сг): Академията би могла.

Министъръ Н. Найденовъ: Безспорно е, че печатането на дневника на Иречекъ, ако е въпросъ за мнение, е една неправилна работа, и всичката вина за това трѣбва да носи секретарьтъ на Академията на наукитѣ. Дневникътъ на Иречекъ не е билъ поедназначенъ за печатане, а по-скоро е сборникъ отъ бележки, една меморанда, която да послужи на нѣкой авторъ въ бъдеще, за да напише една история на оная епоха; бележитѣ иматъ такъвъ характеръ, че не могатъ и не трѣбва да излѣзатъ на бѣлъ свѣтъ. Съ печатането на дневника се излага, преди всичко, самиятъ авторъ, ако щете, неговата паметъ, и престѣпление е направилъ онзи, който печата този дневникъ, спрямо паметъта на самия авторъ на дневника, Иречекъ. Но тоя въпросъ — разрешаването, обсъждането и вземането решение по него — принадлежи всецѣло на компетентността на съвета на Академията на наукитѣ

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Г. г. народни представители! Ще ми позволите да кажа две думи и за катедралата „Св. Недѣля“. Азъ тѣжко ще моля този кредитъ да се гласува. Църквата „Св. Недѣля“ не принадлежи на Софийския митрополитъ.

Ц. Табаковъ (зан): Г. Данаиловъ! Кой може да се справи съ този непочтенъ секретаръ на Академията на наукитѣ?

Министъръ В. Молловъ: Азъ ще Ви кажа! (Смѣхъ всрѣдъ лѣвницата)

Министъръ Н. Найденовъ: Като не имъ дадемъ паритѣ, ще спремъ печатането на този дневникъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Тази санкция е най-реална и най-ефикасна!

К. Пастуховъ (с. д): Бай Иванчо Пѣевъ да тарашува като плѣхъ изъ канцелариятъ на академията!

Председателствуващъ А. Христовъ: (Звъни) Моля, тишина, г-да!

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Азъ смѣтамъ, независимо отъ туй, дали човѣкъ е православенъ християнинъ, дали е религиозенъ, че никой не би се противопоставилъ на единъ кредитъ, който се предвижда въ държавния бюджетъ за подпомагане постройката на „Св. Недѣля“. Преди всичко, има едно заблуждение въ народното представителство, че тукъ сѣ отпущани много кредити, и държавата е участвувала съ много пари. Това е вѣрно. Досега сѣ дадени отъ страна на държавата за постройката на „Св. Недѣля“ 700.000 л., макаръ че на нѣколко пъти сѣ се отпущали, подъ форма на кредитъ, известни по-голѣми суми, но министърътъ на финанситѣ не ги е далъ. Сега и тази сума, 1.000.000 л., която се дава като помощъ, дали ще бъде напълно дадена впоследствие, не зная. Г. министърътъ на финанситѣ каза, че това зависи отъ срѣдствата, съ които разполага. Но азъ смѣтамъ, че никой не би трѣбвало да се противопостави, и азъ ще изтъкна само единъ мотивъ — църквата бѣ разрушена отъ единъ атентатъ срещу държавата. И държавата, следователно, както плати на врачанци 70.000.000 л., за да си поправятъ къщитѣ, може да даде нѣколко милиона лева, за да се възобнови църквата „Св. Недѣля“. Както е справедливо да се подпомогне на хората, които пострадаха поради атентата срещу държавата, така и тукъ е необходимо да се подпомогне постройката на този храмъ, който бѣше разрушенъ отъ атентата срещу държавата и държавната властъ. Азъ мисля, че посиленъ мотивъ отъ този нѣма и не може да има. При това сумитѣ сѣ много малки. Църквата „Св. Недѣля“ струва много пари. Тя има свои имоти подъ ипотека, но тѣ сѣ недостатъчни.

Д. Нейковъ (с. д): Догодина пакъ ще искатъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Догодина пакъ ще се дадатъ. Азъ смѣтамъ, че трѣбва да дадемъ.

Г. Желѣзковъ (раб): Ще струва 20.000.000 л.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Нѣма. Както щете разбирайте.

Д. Нейковъ (с. д): Въ София има извънредно нехигиенични училища, г. Данаиловъ, въ които децата заболяватъ отъ влагата и отъ нехигиеничнитѣ стаи.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Азъ зная, г. Нейковъ. Азъ съмъ построилъ седемъ отъ най-голѣмитѣ училища. Има нужда отъ училища и ще се направятъ, но не бива да смѣсвате едното съ другото.

К. Пастуховъ (д. сг): Г. Данаиловъ! Ако си припомните, миналата година станаха обширни разисквания въ комисията по въпроса за църквата.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Да, вѣрно.

К. Пастуховъ (с. д): Даже най-накрая, макаръ че повечето бѣха разположени противъ кредита, гласува се съ една декларация, че ще се видятъ плановетѣ на църквата. Това стана, за да се успокоятъ и гласуватъ и останалитѣ, които възразваха, че нѣмало плановете и че тѣзи суми, които се отпускатъ — 1 или 2 милиона лева — нѣма да стигнатъ и утре пакъ ще се искатъ други. Финансовиятъ министъръ или този на благоустройството — не помня кой — тогава заяви, че сумитѣ ще се отпускатъ въ свръзка съ плановетѣ, и само ако се види, че съ тия пари ще се свърши работата, тогава ще се отпускатъ, и че, ако бѣде тѣй, да се отпускатъ пари — днесъ единъ милионъ, утре още, на третата и четвъртата години още, до безконечностъ — нѣма да има оправдание да се отпускатъ суми. Вие, като председателъ на комисията, трѣбва да си спомните тая декларация.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Да, спомнямъ си.

К. Пастуховъ (с. д): Азъ мисля, че и Вие, и министърътъ на финансите или на благоустройството — не помня кой бѣше — който направи това изявление, трѣбва да държите предъ Народното събрание на него. А сега Вие заявявате, че даваме 1 милионъ, лани дадохме и догодина пакъ ще дадемъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Не ме чухте. Досега не е дадено 1 милионъ. Сумитъ, които сж отпуснати, сж били спирани отъ финансовия министъръ, поради невъзможност да се платятъ. Това искахъ да Ви кажа.

Колкото за туй, което говорихме, азъ съмъ съгласенъ съ Васъ, че бюджетарната комисия взе решение, Министерството на благоустройството да разгледа планове и да следи, щото тукъ да не се разпиляватъ много пари, щомъ държавата трѣбва да се намѣси. Въ всѣки случай, моята молба къмъ народното представителство е да гласува тоя кредитъ.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата г. министърътъ на финансите.

Министъръ В. Молловъ: Г. г. народни представители! Само нѣколко думи ще кажа по този инцидентенъ въпросъ.

На първо мѣсто, колкото се отнася до общата тенденция, която уважаемиятъ г. Мушановъ препоръчва за бюджета на държавата, тя се спазва. При все туй, тя не би могла да се спазва въ такъвъ смисълъ, че юридически лица, които не сж държавни учреждения, да могатъ да бждатъ подчинени на закона за бюджета, отчетността и предприятията. Ако въ по-далечно време е могла да бжде следвана политиката на започване на постройки, които посетне не сж могли да бждатъ завършвани, азъ считамъ, че въ последно време такава политика не е следвана. Тукъ, наблизо до Народното събрание, имаме едни основи на Художествената академия — точно не зная какъ се казва въ бюджета — бившето Рисувално училище, основи които сж обрасли съ бурени отъ дълги години.

Н. Пждаревъ (д. сг): Художествено стърчатъ!

Министъръ В. Молловъ: Или, както казва министърътъ на просвѣтата, считатъ се за останки отъ римско време. Но имаме и други сгради, които стърчатъ недовършени по нѣмане на кредити. Сега ние прокарахме единъ законъ, който, ако се осъществи, ще даде срѣдства за дострояване на всички държавни учреждения, които срѣдства не можахме да намѣримъ въ тазигодишния бюджетъ. Той ще се осъществи евентуално идната година. Обаче, ако ние следваме сега тази политика за неангажиране на кредити за постройки, не можемъ да я следваме и за автономнитъ учреждения, които се подпомагатъ отъ държавата. Ако добре разбрахъ, г. Мушановъ е въобще противъ тия помощи или срѣдства, които държавата дава на едно или друго мѣсто.

Н. Мушановъ (д): Не съмъ противъ.

Министъръ В. Молловъ: Държавата дава на много мѣста.

Н. Мушановъ (д): Разбира се, дава.

Министъръ В. Молловъ: Ако вземете Министерството на просвѣтата, като извадите помощитъ на Народния театъръ и за провинциалнитъ театри, азъ не зная има ли нѣкоя научна институция — казвамъ институция така, съ голѣма дума — нѣкое дружество отъ общополезенъ характеръ, което да не получава държавна помощъ. Та въ това число вие ще турите и различнитъ спортни организации, които сжщо тъй получаватъ помощи, като нѣкой пътъ тѣзи помощи негли сж по-голѣми отъ помощта, която даваме за Българската академия на наукитъ. Следователно, нѣма защо да изтъквамъ това положение на нѣщата. Нашата култура е още слаба. Безъ помощта на държавата ние не можемъ да живѣемъ, и известни начинания, които иматъ по-общъ характеръ или пъкъ сж отъ голѣмо значение за извѣстно мѣсто, получаватъ такива помощи.

Н. Мушановъ (д): Не е въпросътъ тамъ, г. министре. Азъ не съмъ казалъ да не се даватъ помощи, но едно та-

кова кредитоспособно юридическо лице може да покрие задълженията си съ доходитъ отъ имотитъ си.

Министъръ В. Молловъ: Азъ ще ви направя смѣтката за кредита.

Н. Мушановъ (д): Не съмъ противъ помощитъ.

Министъръ В. Молловъ: Ако Вие не сте направили смѣтка, азъ съмъ я направилъ. И тъкмо Вие сами себе си опровергавате, което ще Ви докажа сжщо така по единъ съвършено очевиденъ начинъ.

Н. Мушановъ (д): То ще бжде много добре.

Министъръ В. Молловъ: Ето, напр., по § 114 на бюджета за Министерството на народната просвѣта за комитетъ „20 априлъ 1876 г.“ се отпускатъ 250.000 л.; за друго не зная колко и т. н. Давали сме и ще даваме. Академията на наукитъ има общо значение за цѣлата страна и за цѣлия народъ. Ако ние въ странство сме представени достойно съ нашитъ научни издания, то е благодарение дейността на Министерството на просвѣтата, която се развива въ една опредѣлена посока, и отъ изданията на Българската академия на наукитъ. По закона за Българската академия на наукитъ, която е самостоятелно и независимо научно учреждение, за нея сж задължителни следнитъ издания: „Сборникъ за народни умотворения“, който е струвалъ на Министерството на народната просвѣта преди туй почти сжщитъ суми: „Българска старина“, „Българската художествена старина“. Къмъ туй има едно периодическо издание, което излиза отъ време навреме и което въ различни клонове дава действително много ценни изучвания за нашата страна.

Н. Мушановъ (д): Помощи се даватъ всѣка година.

Министъръ В. Молловъ: Г. Мушановъ сега казва: „Такава имотна институция, такова имотно учреждение, защо да не уреди дълговетъ си по другъ начинъ?“ И азъ бихъ желалъ да видя, каква е тази имотност, за да мога сжщо тъй и азъ да се убедя да не давамъ тѣзи пари. Увѣрявамъ ви, че азъ не бихъ ги далъ. Обаче отъ една обикновена смѣтка — азъ познавамъ положението на Академията на наукитъ — ще дойдемъ до следующето заключение. Г. Мушановъ протестираше противъ заема отъ 5.000.000 л. и питаше дали той се изплаща. Той се изплаща. Не е още амортизиранъ, . . .

Н. Мушановъ (д): Ще се амортизира.

Министъръ В. Молловъ: . . . но се изплаща постепенно. Отъ какво се изплаща? Отъ помощта, която държавата дава и която по бюджета на Министерството на просвѣтата сега е 1.000.000 л., и отъ наемитъ, които Българската академия на наукитъ получава главно отъ това здание, което дава за Министерство на външнитъ работи и отъ което получава 600.000 л. годишно. Това е нейниятъ приходъ. Има едно друго здание, което, ако би продала, би могла да използва за покриване тоя дългъ, но всичкитъ опити на академията да го продаде, дадоха само отрицателни резултати. И наемитъ, които ѝ се плащатъ, ми се чини сж извънредно малки, и понеже трѣбва да се дава ту едно помѣщение, ту друго помѣщение, не се събиратъ редовно.

Сега предложението какво е? Тѣзи 3.000.000 л. да ги отпуснемъ въ заемъ подъ гаранция на държавата отъ нѣкоя банка. Тая банка не може да бжде Народната банка, а може да бжде Земледѣлската банка. Какво ще излѣзе? Че къмъ 5.541.000 л. колкото е стариятъ дългъ, държавата ще прибави още 3.000.000 л., следователно, ще станатъ 8.500.000 л. Върху 8.500.000 л. безъ служба за амортизация, само лихвитъ, по 10% смѣтнато, сж 850.000 л., а пъкъ тѣ могатъ да бждатъ и 12%, защото за общинитъ Земледѣлската банка иска 12%. Съ други думи, какво ще бжде положението? Отъ една страна ще дадемъ тѣзи пари, а отъ друга страна ще гласуваме помощта отъ Министерството на народната просвѣта, която помощъ ще отива изключително за погашение на тоя дългъ, и за изданията на Академията на наукитъ ще останатъ само тѣзи суми, които тя получава отъ наема на своето здание и които сж съвършено недостатъчни. Никакви научни издания Академията на наукитъ не може да предприеме. Даже материалитъ, които отъ години се събиратъ, не могатъ още да бждатъ издалени поради липса на срѣства. Къмъ туй трѣбва да

прибавя, че сега положението на Академията на науките спрямо Държавната печатница е регулирано другоояче, защото издаваните там книги често пъти не са били изплащани и, следователно, те са минавали в тежест на държавното съкровище по материали, по работа и пр. Защо ще продължим тази система? Аз предпочитам да я уредя веднъж завинаги, за да мога по-нататък да бъда строг и да искам, щото службата по този 5-милионен заем да върви правилно и редовно пред Българската земеделска банка и да бъде покрита.

Сега за предвижданията. Предвижданията са архитектурни, г. Мушановъ. Аз не зная дали Вие сте правили този печален опит, но всеки, който се е отнесъл до строеж, го е направил лично. Аз зная положението, и в туй отношение съм обърнал сериозно внимание. Академията на науките се е отнесла към най-сериозните архитекти в София и е имало пълно уверение, че сумата, която ще бъде употребена за това здание, няма да надвишава 5.000.000 л. по изчисленията, направени един път, два пъти, тухла по тухла, кубатура и т. н. Изразходва се сумата, увелича се сумата, какво да правим? Положението е, че са прибързали може би към едно отчаяно сръдство. Аз предпочитам да действам по този начин, прямо — тук е противоречието — отколкото да действам по другия начин, защото така разбрах аз това подсъждане, че щом един дълг е под гаранцията на държавата, в края на краищата, той пада на държавата. По-добре е този дълг отначалото да падне върху държавата, без да има ливни, за да може Академията на науките да се освободи от един дълг, за който не толкова тя, колкото Българската народна банка настоява. Най-сетне, българските книжовници, колкото и малко да са, колкото и малки и незначителни да са техните заслуги или значение в нашата държава, все пак те са работили изобщо за България, за нейната цивилизация, за нейната култура.

По другия въпрос бих желал да дам само уверения на г. Пастухова, че неговият глас, присъединен към този на г. Мушановъ, вървам, ще получи надлежни отзвук в редакцията на в. „Миръ“. Също тъй допускам, че това ще има своето значение и за управителното тѣло на Академията на науките. Нашият клон — и аз принадлежа на Академията на науките, обаче не взимам участие в това задължение на академията — е протестираше на два пъти по въпроса за това издание, което всички юристи считат, че е едно издание, което не бива да се предприема в формата на такъв дневник, че не бива да фигурира в един подлистник на един ежедневен вестник, че не бива да се правят сензации с него, защото съдържа известни непроверени клюки — това, което се каза в него, не е нищо друго, освен една непроверена от покойния Иречек клюка. Дневникът е бил сръдство с Академията на науките, защото има значение за нашето културно развитие. Ако Академията на науките би трѣбвало да го издаде, тя би трѣбвало да го издаде в отделно издание, може би с известни бележки, с известни пропуски, да посочи онова, което има значение, и да извади онова, което има съвършено личен или закачлив характер, нѣкакви оценки и пр. и пр., които всеки един може да има за друго, но които, най-сетне, не са за едно публично достояние още през живота на хората.

Въпросът е повдигнат, той ще бъде поставен в общото събрание на Академията на науките и там ще бъде разрешен. Санкциите в такъв случай са известни. Академичните ще ги преценят и ще дадат онова, което те смятат, че е заслужено за начина, по който управителното тѣло на академията е действувало. Обаче аз мисля, че това е първият и се надявам, че ще бъде последният случай на подобно употребление на документи, книжа и пр. на академията и следователно по-нататък ще бъде удовлетворено и общественото мнение.

Това е, което имах да кажа.

Ще моля да се гласува предвиденият кредит.

Председателстващ А. Христовъ: Ще пристъпим към гласуване.

Най-напред има предложение от народния представител г. Никола Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Г. председателю! Понеже двата кредита не са свързани един с друг, аз моля при гласуването да ги раздѣлите.

Председателстващ А. Христовъ: Да. — Предложението на г. Пждарева е в текста на § 49 по Министер-

ството на обществените сгради, да се изхвърлят думите: „за църквата „Св. Недѣля“ 1.000.000 л.“, също и думите „за Академията на науките 3.000.000 л.“

Има друго предложение от г. Никола Мушановъ, въ смисъл, сумата от 3.000.000 л. за Академията на науките се дава въ заем, под гаранция на държавата.

Най-напред ще гласуваме първата част от предложението на г. Пждаревъ. Моля, който приема предложението на г. Пждаревъ, да се заличи сумата 1.000.000 л. по-мощ за църквата „Св. Недѣля“, да вдигне рѣка. Малцинството, Събранието не приема.

Втората част от предложението на г. Пждаревъ е, да се премахне помощта от 3.000.000 л., която се дава на Академията на науките. Моля, който приема това предложение, да вдигне рѣка. Малцинството, Събранието не приема.

Ще гласуваме сега параграфа, а след това предложението за гаранцията.

Моля, който приема § 49 тъй, както се докладва, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Има предложение от г. Мушановъ, щото тази сума да се даде въ заем под гаранция на държавата. Моля, който приема това предложение, да вдигне рѣка. Малцинството, Събранието не приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Комисията прие новъ § 25. (Чете)

„§ 25. Направа нови пътища, мостове и др. — 5.500.000 л.“

Председателстващ А. Христовъ: Моля, който приема новия § 25, както се докладва, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Комисията прие новъ § 26. (Чете)

„§ 26. Поправка, преправка и пр. на готовите пътища, мостове и др. — 3.500.000 л.“

Председателстващ А. Христовъ: Моля, който приема новъ § 26, както се докладва, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете)

„Главна дирекция на трудовата повинност“ (§ 20 — вж. прил. Т. I, № 69)

Председателстващ А. Христовъ: Моля, който приема § 22, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете)

„Главна дирекция на пощите и пр.“

(§ 19 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ А. Христовъ: Моля, който приема § 19, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете) (§ 22 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ А. Христовъ: Моля, който приема § 22, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете)

„Главна дирекция на желѣзниците и пристанищата“.

(§ 9 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ А. Христовъ: Моля, който приема § 9, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете) (§ 53 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ А. Христовъ: Моля, който приема § 53, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете)

„Дирекция на въздухоплаването“.

(§ 20 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ А. Христовъ: Моля, който приема § 20, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Р. Василевъ (д. сг): (Чете)
„Бюджетът по изпълнение договора за миръ“.
(§ 3 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ изменение.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Мушановъ.

Н. Мушановъ (д): Г. г. народни представители! Чини ми се, че миналата година по редовния бюджетъ повдигнахъ въпроса за Смъсената гръцко-българска комисия. Тогава, ако се не лъжа, имаше увърнение отъ страна на г. министъра на финанситъ, че презъ текущата година щѣхме да приключимъ вече спороветъ и че нѣма да има повече нужда отъ новъ кредитъ. Но ние виждаме, че тукъ имаме предвиденъ кредитъ отъ 8.000.000 л. Убеденъ съмъ, че и въ редовния бюджетъ ще има предвидена пакъ една голѣма сума. Този въпросъ предизвика други спорове, които сж отъ много сериозенъ характеръ. Въ тия комисии имаме висящи дѣла, исковетъ по които възлизатъ на милиарди лева. Напоследъкъ чувамъ, че имало решение, тази комисия да премѣсти седалището си въ Атина. Има разглеждани въпроси относително нашитѣ църкви и манастири, върху които гръцитѣ претендиратъ, и, ако се не лъжа, има вече 4—5 месеца откакъ сж разглеждани дѣлата, а решения още нѣмаме. Азъ не зная какъ на тия въпроси, отъ много сериозно значение за страната, не се поглежда у насъ достатъчно сериозно, макаръ че напоследъкъ чувамъ, че г. министърътъ на финанситѣ искалъ да стегне кесията, разходитѣ, които се даватъ за тия комисии. Казватъ, че тамъ имаме добри хора, почтени хора, че работитѣ се вършатъ добре. Азъ не зная дали не бѣше въ властѣ на правителството — не по нѣкакъвъ договоръ да имаме тая властъ — съ миролюбиви или приятелски сръдства да можеше да действа, щото по спороветъ, които сж повдигнати предъ тия комисии, решенията да се издаватъ по-скоро, отколкото тѣ се издаватъ. Защото, г. г. народни представители, да седи държавата подъ този страхъ, едно решение да се издаде 7—8 месеца или година следъ завършване на дѣлото, е много лошо: въ това време могатъ да станатъ толкова пертурбации, които действително могатъ да измѣнятъ — азъ съмъ убеденъ въ туй — разбирането, съвѣстѣта на съдиитѣ, които участвуватъ въ комисииитѣ.

А чини ми се, че преди шестъ месеца тукъ имаше пледиране. Сега централата на Смъсената гръцко-българска комисия отива въ Атина, където ще трѣбва да се произнесатъ решенията ѝ.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Още подкомисията не се е произнесла.

Н. Мушановъ (д): Още решенията не сж издадени.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Да.

Н. Мушановъ (д): Азъ бихъ молилъ въ това отношение околото на българската държава да бѣде бдително, защото виждамъ, че напоследъкъ този въпросъ се приплита, относително конвенцията за изплащане облигациитѣ на бѣжанцитѣ, съ заплашването, че може, ако нѣкакви суми не се удовлетворятъ, тѣ да спратъ сѣ тамъ да изплащатъ онова, което дължи гръцката държава за облигациитѣ, които ние сме издали на бѣжанцитѣ. Това е въобще единъ въпросъ, по който по-малко може да се пледира и приказва, отколкото да се напомня въ Народното събрание; това е единъ много сериозенъ въпросъ, поради материалнитѣ интереси и оштетения на държавата, които могатъ да последватъ. Менъ ми се чини, че още сж висящи голѣмитѣ процеси по претенциитѣ за владенията на горитѣ въ Василико, които претенции възлизатъ на нѣколко милиарди лева. При тия процеси българската държава трѣбва да бѣде бдителна и да намѣри подходящъ персоналъ, много сериозни хора за нейни представители въ Смъсената гръцко-българска комисия. Заради туй азъ бихъ молилъ г. министъра на финанситѣ въ туй отношение да провѣрва персонала, и да се назначаватъ на тия мѣста хора сериозни, хора, които могатъ да отстояватъ на всички ония по-малко явни, отколкото скрити игри, които се играятъ около тия комисии, резултатитѣ отъ решенията на които могатъ да бждатъ много гибелни за нашата държава.

Вторъ единъ въпросъ, който ще дойде да се разисква другъ пътъ, когато разглеждаме въпроса за облигациитѣ на бѣжанцитѣ, и по който азъ съмътамъ, че тукъ нѣма

защо сега да се говори, единъ тоже сериозенъ въпросъ, е въпросътъ за купуването на облигациитѣ отъ чужбина и сръдствата, които трѣба да употребѣи държавата, за да може да ги задържи въ наши ръце.

Азъ бихъ помолилъ г. министъра на финанситѣ да ни каже, дали има перспективи Смъсената гръцко-българска комисия да сложи най-подире край на своята дейность. Смѣта ли се, че персональтъ, който е тамъ сега, е годенъ персоналъ, и нѣма ли възможность българската държава да задържи Смъсената гръцко-българска комисия въ София, или въпросътъ за отиването ѝ въ Атина е окончателно решенъ.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ В. Молловъ: Г. г. народни представители! По въпроса, който се повдига отъ г. Мушанова и който, безспорно, за нашата държава представлява голѣмъ интересъ, мога да дамъ сега само едни кратки обяснения. Нѣзатуй, че не бихъ могълъ да говоря дълго по него, нѣ защото съмътамъ, че разискването на въпроситѣ, свързани съ Смъсената гръцко-българска комисия, съдържа въ себе си известни деликатни, биха казалъ азъ, страни, които налагатъ едно много голѣмо внимание отъ наша страна при тяхното обсъждане.

Смъсената гръцко-българска комисия е създадена вследствие на една конвенция, която съмъ ималъ случай другъ пътъ да цитирамъ тукъ, отъ 1919 г. Тази комисия, която се установи отначало въ Женева и които поради назначаването на неутралнитѣ членове отъ страна на Обществото на народитѣ получи единъ особенъ характеръ на международна институция; която, безъ да бѣде напълно подъ контрола на Обществото на народитѣ въ всѣко отношение, при все туй се намира въ една тѣсна връзка съ него и по освѣтлението и разрешаването на известни въпроси може да се отнася до секретарията или до другитѣ органи на Обществото на народитѣ, се свика най-напредъ въ Женева. Следъ туй, при нейния предишенъ председателъ, тя започна своята работа главно въ Гърция, защото ликвидацията на бѣжанцитѣ имоти тамъ представляваше по-голѣма сложность, имотитѣ бѣха въ по-голѣмо количество, и цѣлѣниятъ персоналъ бѣше употребенъ за тази целъ. Следъ това, тя се премѣсти въ София. Може да е имало премѣстване още единъ или два пъти — може би азъ да се лъжа, не ми е на умъ какъ е станало това премѣстване — но отъ 1926 г. ние заварили тази смъсена комисия въ София. Поради това, естествено е, че и нейната работа биде поставена подъ едно по-грижливо следене и изучаване отъ страна на нашитѣ държавни органи, специално на нашитѣ делегати, въ състава на тази смъсена комисия.

Азъ нѣма да ви описвамъ стадиятѣ, презъ които мина работата на тази комисия, стадия, които сж твърде интересни и които не винаги сж могли да дадатъ едно пълно удовлетворение на онова, което ние сме считали, че би било справедливо по отношение на най-нечастната частъ отъ нашето население; на бѣжанцитѣ отъ тѣзи земи, който, нѣкога доброволно, нѣкога кой знае какъ, бидоха принудени да напуснатъ своитѣ заселища.

Въ всѣки случай, Смъсената комисия прояви всичката своя възможна енергия да дойде до една ликвидация въ духа на конвенцията отъ 1919 г. и на другитѣ споразумѣния, които бѣха изработени и сключени впоследствие.

Днешното положение, което интересува г. Мушанова, е следното: Смъсената комисия е успѣла да ликвидира всичкитѣ имоти, които принадлежатъ на гърци, които сж заявили, които сж подали декларации, че се изселватъ отъ България.

Отъ друга страна, въ Източна Тракия, работата на подкомисииитѣ е привършена. Има една подкомисия, която остава още за нѣколко дена, може би, най-много, около Гюмюрджина, за да довърши ликвидацията, която ѝ е повѣрена. Повече работа е останала въ подкомисията, която се намира въ Солунъ. Но и тази работа, споредъ предвижданията на неутралнитѣ членове на комисията, ще трѣбва да бѣде ликвидирана къмъ м. юний, ако, разбира се, не настѣпятъ нѣкакви обстоятелства или условия, които биха забавили привършването на тази ликвидация въ солунскитѣ мѣста.

Следователно, поради приключването на отдѣлнитѣ досиета, на отдѣлнитѣ ликвидации, смѣтки, изчисления и пр., работата на подкомисииитѣ значително е намалена, и въ последно време ние сме намалили, ми се струва, две

подкомисии. Остана работата на централната комисия — работата, следователно, по преглеждането на самитъ дѣла или, както тѣ казватъ, на досиетата, т. е., съ други думи, окончателната ликвидация отъ Главната комисия и следъ туй издаването на надлежнитъ платежни заповѣди на заинтересованитъ правоимеющи лица.

Н. Мушановъ (д): Която може да реформира решението на подкомисиите.

Министъръ В. Молловъ: Несъмнено.

Смѣсената комисия, следъ като е била въ България въ течение на приблизително три години, поради непрекъснатитъ настоявания отъ страна на Гърция, по съображения нейни и по съображения, споредъ увѣрението на нашитъ делегати — ще ми позволите да не ги съобщавамъ публично — заслужаващи пълно доверие въ необходимостта на това премѣстване, Смѣсената комисия, казвамъ, намѣри, че трѣбва да довърши тази работа въ Атина, особено поради близостта на Атина до Солунъ и поради по-близкитъ връзки между подкомисиите и Главната комисия.

Ние, отъ начало, по съображение отъ финансовъ характеръ, дадохме едно мнение, че не би било желателно да се произвеждатъ тѣзи разходи въ повече, защото всѣко едно премѣстване на комисията струва разходи въ повече: наемане на нови здания, животътъ въ Атина е по-скъпъ отколкото тукъ, ние ще трѣбва да командироваме повече лица за изпълнението на тази задача, и, следователно, сумитъ евентуално, вмѣсто да бждатъ намалени, както тѣ постепенно се намаляватъ, ще трѣбва да бждатъ увеличени. При все туй ние вникнахме въ мотивитъ на комисията и рекохъ, че отъ наша страна не ще бжде единъ актъ на куртоазия, единъ вежливъ актъ по отношение на Гърция — която изяви желанието комисията да привърши окончателно работитъ си въ Гърция — ако се противопоставимъ на това премѣстване. Пъкъ и въ сѣщностъ ние нѣмаме юридически и каквито да е други процесуални и политически сѣдства, за да въздействуваме, освенъ чрезъ една размѣна на мисли, върху въпроса за седалището на Смѣсената комисия, където тя да заседава, защото това е въ нейнитъ прерогативи — тя опредѣля сама своето седалище. Това е причината, по която Смѣсената комисия ще се премѣсти следъ нѣколко дни въ Атина, съ увѣреността, която ни се даде, че нейната работа ще бжде приключена по възможностъ по-скоро. Оставатъ да се разгледатъ около 2—3 хиляди дѣла за окончателна ликвидация, които сж образувани вече. Ако работата върви интензивно, разбира се, че това количество дѣла ще бжде ликвидирано въ сравнително кратъкъ периодъ. И ние имаме надеждата, че най-сетне тази ликвидация, възложена намъ по договоритъ за мира, ще бжде приключена въ единъ или другъ смисълъ, за да може да бжде ликвидиранъ цѣлиятъ въпросъ за размѣната на населението между дветъ страни.

Г. г. народни представители! Азъ съмъ длъженъ да изтъкна известни обстоятелства, които евентуално биха могли да закѣснятъ това привършване. Ние работимъ при условия извънредно мѣжни. Употрѣбили сме всички усилия да подберемъ персонала и не сме го замѣнили; особено не сме замѣнили ония лица, които сж добили известна опитност въ тая сравнително мѣжна работа, каквато е ликвидацията на единъ имотъ, съставянето на една оценка и пр. и пр. Ние сме следили тѣхната работа. Да кажа, че сме били винаги доволни отъ нея; азъ бихъ казалъ, че ще бжде прекалено отъ моя страна. Но това сж оценки, въ които не може да влизаме, защото сж оценки по сѣщество и защото се основаватъ нѣкой път на сведения отъ заинтересовани хора. Отъ друга страна положението е следното: докато отъ гръцка страна се оплакватъ, че баремътъ, който е избранъ за Гърция отъ Смѣсената комисия, е много високъ, споредъ нашето разбиране е много низкъ; докато отъ тамъ се оплакватъ, че оценкитъ, които сж направени въ България, сж много низки, несъмнено е, че има мнозина тукъ, които разправятъ и поддържатъ, че оценкитъ въ България сж прекалено високи. Има нѣкои случаи, за които бихъ могълъ много нѣщо да кажа, обаче моята задача, както и тая на моя колега, министра на външнитъ работи, е била да привлѣчемъ вниманието на нашия делегатъ, и чрезъ него на Смѣсената комисия, върху известни обстоятелства, за да може по тоя начинъ, чрезъ непосредствено въздействие, да разрешаваме въпроситъ по начинъ, който ние считаме, че съответствува на справедливостта, на правилното разрешение на въпроса. Повече отъ това ние не бихме могли

да направимъ. Искамъ да ви увѣря, че ние сме следили тая работа, че ние сме следили работата на персонала, че ние непрекъснато извършваме всичко онова, което споредъ международнитъ конвенции, които се отнасятъ до тоя въпросъ, имаме право да извършваме. Азъ отъ своя страна, като министъръ на финанситъ, съмъ придалъ къмъ тази комисия единъ извънредно добре подготвенъ юристъ тѣкмо по яйлашкитъ и горски въпроси — единъ отъ държавнитъ адвокати тукъ въ София — който действително е принесълъ голѣми заслуги. Когато е имало нужда отъ извънредни действия, винаги съмъ прибѣгвалъ къмъ него. Ще ми позволите въ подробности тукъ да не се впускамъ.

При все това трѣбва да кажа, че прилагането на тая конвенция срѣща известни затруднения преди всичко отъ страна на самитъ заинтересовани лица; затруднения се срѣщаха въ миналото, може да се срещнатъ и въ бъдеще. Кои сж тия затруднения? Азъ съмъ длъженъ тукъ, предъ Народното събрание, да ги кажа. Сроковетъ, които бѣха дадени отъ Смѣсената комисия за подаването на декларации, сж отдавна изминали. Следъ анкетата, която прави Обществото на народитъ по гръцко-българския конфликтъ въ 1925 г., по инициативата на английския делегатъ съръ Рѣмболдъ, ако се не лъжа, Съветътъ на Обществото на народитъ, по настояването на съръ Остинъ Чембърлейнъ, министъръ на външнитъ работи на Англия, даде единъ допълнителенъ срокъ за подаване на декларации. Този срокъ биде продълженъ единъ или дори два пъти, по настояването на Обществото на народитъ. При все туй, трѣбва да констатираме, че има две-три — не зная колко — хиляди бѣжанци, които не сж подали декларациитъ си въ срокъ и които сега изияватъ желание да ги подадатъ. Сроковетъ сж преминали и Смѣсената комисия не може да бжде сезирана съ тѣзи декларации. Естествено, правителството ще трѣбва и съ този въпросъ да се занимава. Знаете, че въ срѣдата на бѣжанцитъ се развива една агитация, може би оправдана въ срѣдата на хора, които сж се отчаяли и които сж теглили толкова много; но когато тѣ впоследствие видѣха, че настаняването на бѣжанцитъ у насъ и ликвидацията на тѣхнитъ имоти въ Гърция върви по единъ начинъ доста задоволителенъ, разбраха, че това не е една работа, която може да се свърши само съ празни обещания, че тя е една реална работа и сега, разбира се, съжаляватъ, че не сж използвали постановленията на тази конвенция. Азъ изтъквамъ този въпросъ, който не е разискванъ и разрешаванъ, който евентуално може да бжде разискванъ и може би да бжде причина за едно свършено неволно закѣсняване, но закѣснение въ интереса на самото бѣжанско население, защото въ сѣщностъ ние се считаме, че сме мандатори на това бѣжанско население и действуваме, ако не отъ негово име, то поне въ неговъ интересъ.

Уважаемиятъ г. Мушановъ засега другъ единъ въпросъ — въпроса въобще за прилагането на конвенцията Кафандарисъ—Молловъ, подписана отъ мене презъ м. декември 1927 г. По тази конвенция бѣха направени голѣми критики; въ срѣдата на Народното събрание като-чели имаше тенденции да се предизвиква отхвърлянето на тази конвенция — не въ срѣдата на болшинството, но отъ известни представители на мнения, идещи по-скоро отъ страна на самото пострадало население, къмъ което азъ имамъ всѣкогъ съчувствие и всѣкогъ уважение къмъ неговото нещастие. При все туй, трѣбва да кажа, че тази конвенция представляваше единствениятъ изходъ. Защо? Тогава азъ го изтъкнахъ, позволете ми да го изтъкна и сега.

Споредъ първоначалната конвенция отъ 1919 г., ликвидирането на единъ бѣжански имотъ трѣбва да стане срещу заплащане cash, въ наличност, и това трѣбва да стане отъ държавата, която предприема ликвидацията. Следователно, за нашитъ бѣжанци — отъ Гърция, за гръцкитъ бѣжанци — отъ насъ, едно положение несъмнено и ясно. Впоследствие, презъ 1922 и 1923 г., по инициативата на управителя на Гръцката народна банка, се прави предложение въ Смѣсената комисия: предъ видъ финансовитъ невъзможности на дветъ страни да направятъ тази ликвидация въ наличност, да се прибѣгне къмъ една система, която и днесъ се прилага — къмъ системата да се изплаща само 10% въ наличност, а останалата частъ, 90%, да се изплаща въ облигации отъ заеми, които ще бждатъ направени отъ тѣзи държави, при които ние ще изплащаме тѣзи 90% за нашитъ бѣжанци, а гръцитъ — за тѣхнитъ бѣжанци. Това предложение тогава биде разисквано въ срѣдата на Смѣсената комисия, въ срѣдата на съвета на Комисарството на репарациитъ и следъ като бѣха изтъкнати голѣмитъ неудобства за насъ отъ това предложение,

Смѣсената комисия, която отначало не искаше да приеме това предложение, въ края на краищата не можа да намѣри другъ изходъ отъ положението, освенъ да реши да приеме предложението така направено отъ страна на Атинската народна банка. Вследствие на това обстоятелство, въ 1924 г., ако се не лъжа, това решение на Смѣсената комисия биде възприето отъ нашето правителство и биде нотифицирано формално предъ комисията, че България възприема този начинъ на ликвидация. Когато въ 1926 г. поехъ Комисарството на репарациитѣ, азъ заварихъ вече раздалени облигации при положението, че тѣ се издаватъ за 12 години и при смѣтката, която е правила първоначално Смѣсената комисия, че цѣлятъ размѣръ на ликвидиранитѣ имоти ще бѣде около 15 милиона златни франка. Въ 1926 г. вече тия цифри се промѣнятъ значително. Става ясно, че стойността на имотитѣ е много по-голяма и че съ едни заеми 12-годишни въ облигации, които нѣматъ голяма лихва — 6½% — ние не можемъ, при увеличението на числото на ликвидиранитѣ имоти на бѣжанцитѣ, да дойдемъ до едно справедливо разрешение на този въпросъ; съ други думи, бѣжанцитѣ, чиито имоти се ликвидиратъ, въ сѣщностъ, посрѣдствомъ тия облигации, се експроприиратъ въ известна частъ и отъ стойността на тия имоти. Трѣбваше да диримъ нѣкакво срѣдство. Срѣдството не можеше да бѣде друго, освенъ финансово да се уреди тая материя. Съ това финансово уреждане се зае финансовиятъ комитетъ при Обществото на народитѣ. И благодарение на неговата настойчивостъ и наговото участие, следъ като делегацията на финансовия комитетъ идва въ София да проучи въпроса на самото мѣсто — като приема делегация отъ самитѣ бѣжанци, отъ всичкитѣ организации, които се интересуватъ отъ този въпросъ — успѣ да се дойде до едно решение, което се изрази въ така наречената конвенция Кафандарисъ—Молловъ, която биде подписана въ Женева и която има този смисълъ, че ако при ликвидацията на имотитѣ въ двѣтѣ държави се явятъ известни разлики, държавата, която е задължена, която ще бѣде следователно, дебиторка ще трѣбва да внесе на държавата кредиторка съответната сума. Тая сума нѣма да бѣде внесена направо. Обществото на народитѣ не е институтъ да поема гаранции, но споредъ конвенцията Обществото на народитѣ ще посочи една банка кредитоспособна, предъ която задължената държава ще даде бонове, които ще бѣждатъ ешалонирани споредъ сумитѣ, които се дължатъ и ще бѣждатъ изплащани на известни срокове, които ще съответствуватъ на сроковетѣ на изплащането на лихвитѣ и амортизацията на заема, на неговитѣ анюитети. Шомъ срѣдствата за изплащането на лихвитѣ и анюитетитѣ сѣ осигурени, разбира се, че стойността на облигациитѣ ще се качи и тѣ ще иматъ сигуренъ плащментъ. Отъ друга страна, ние помогнахме за тѣхното по-добро плащане: приехме ги за гаранция въ нашитѣ банки и дадохме нареждане, срещу тѣхъ да се отпускатъ по-голями кредити въ размѣръ на 80%, а не до онзи размѣръ, който съответствуваше на тѣхната пазарна стойностъ на времето, а именно 50% по-долу отъ тѣхната номинална стойностъ. Съ всички начини ние търсѣхме да покачимъ стойността на тази държавна облигация. При все туй, азъ съмъ длъженъ да кажа, че разликата, която се добива въ този случай въ тежестъ на българското сѣкровище, е толкова голяма, че ако не бѣше разрешенъ въпросътъ чрезъ тази конвенция, ние не бихме могли да поддържаме цената на тази облигация, защото трѣбва да издадемъ, при днешното положение на нѣщата — затуй ще има специаленъ законъ — за повече отъ 2 милиарда облигации. Азъ съмъ искалъ кредитъ за една по-малка сума, каквато бѣше навремето; сега тя е стигнала 2 милиарда и 80 или 96 милиона лева; цифрата се мѣнява всѣки денъ и азъ не мога точно да ви кажа за днесъ каква е сумата. Отъ страна на Гърция сумата е 600.000.000 лева.

Н. Пждаревъ (д.сг): Тази цифра показва отъ какво голямо значение е било за България въ комисията да има вещи хора.

Министъръ В. Молловъ: A qui le dites vous?

Н. Пждаревъ (д.сг): Който е, да го чуе,

Министъръ В. Молловъ: Всички го чуватъ, но знаете колко мъчно е да се намѣрятъ добри хора. Ние намѣрихме онѣзи, които сѣ подготвени и които даватъ гаранция за честностъ и за добро изпълнение на дългъ. И мога да кажа, че досега не сме имали нито едно оплакване отъ такъвъ

характеръ срѣщу тѣхъ, и затуй длъженъ съмъ да ги защитя.

Б. Павловъ (д): Въ тая комисия има единъ адвокатъ, лишень отъ граждански и политически права. Мисля, че е отъ Лѣсковецъ — името му не знамъ.

Министъръ В. Молловъ: И сега ли е?

Б. Павловъ (д): Мисля, че и сега е. Тукъ има хора, които го познаватъ.

Министъръ В. Молловъ: Моля Ви се, кажете го и веднага ще бѣде освободенъ отъ длъжностъ. Ще подиримъ дали е лишень отъ права, дали е отъ Лѣсковецъ.

Б. Павловъ (д): Г. Буровъ го знае.

Министъръ В. Молловъ: Ще запитамъ г. Буровъ, но предполагамъ, че не е, защото съставитѣ на комисията сѣ провѣрени и отъ мене.

Сега, г-да, при туй положение, ние сме настоявали, и много енергично, цотъ така наречената конвенция Кафандарисъ—Молловъ да бѣде ратифицирана и отъ Гърция. Следъ дълги усилия и дълги настоявания въ течение на година време най-сетне тази ратификация е направена. Следъ ратификацията, въ връзка съ приложението на тази конвенция, чета въ вестникитѣ да се поизда единъ въпросъ, който се свързва съ нашитѣ репарации. Както ви е известно, по изплащането на репарациитѣ ние сме искали отлагане на известни семестриални изплащания; добихме това за миналата година, сега сме въ преговори, въ изучаване на въпроса за отлагане на друга частъ отъ репарациитѣ. Азъ не знамъ какъвъ е автентичниятъ текстъ на изявлението на различнитѣ държавни хора въ Гърция, но отъ вестникитѣ разбирамъ, като-че-ли въпросътъ за отлагане плащането на репарациитѣ се е свързало съ прилагането на тази конвенция. Трѣбва да ви кажа, че онова което азъ знамъ отъ официално мѣсто, като донесение на нашитѣ официални органи, е следното: грѣцкитѣ министъръ-председателъ не е насочилъ своитѣ възражения: противъ България и не се е изказалъ противъ отлагане плащането на нашитѣ репарации. Тезата, която той е поддържалъ, е била друга — той разбира какво неговото настояване се отнася до великитѣ сили, които, споредъ неговото разбиране, трѣбвало да се отнесатъ и къмъ Гърция, която е пострадала въ известни области отъ землетресение, съ сѣщата благотелностъ, както се отнаятъ къмъ България, която е поискала отлагане на репарациитѣ.

Н. Мушановъ (д): Много хитро комбинирано!

Министъръ В. Молловъ: Г. Мушановъ! Вашата бележка ще бѣде предадена по телеграфа въ Атина и ще видимъ дали отговаря на една истина. Азъ имамъ официално сведение . . .

Н. Мушановъ (д): Нѣмамъ нищо противъ да се предаде, защото моята бележка не вреди на България.

Министъръ В. Молловъ: Азъ не казвамъ, че вреди. Искамъ да кажа, че и тази оценка ще бѣде предадена, за да се знае, че и нашето обществено мнение може по този начинъ да се отнася съ недовѣрие. Обаче азъ имамъ официални увѣрения, че смисълътъ на тази декларация на грѣцкия министъръ-председателъ не е другъ, освенъ този. И азъ мога да кажа, че България би била евентуално готова въ това отношение, ако е възможно — но то не е възможно — да улесни по какъвто и да начинъ, ако е въпросъ за една балканска солидарностъ, една балканска държава, която сѣщо така е пострадала отъ такава стихия, отъ каквато пострадахме и ние. Обаче азъ съмъ длъженъ отъ това мѣсто да направя и друго едно изявление. Тезата, която винаги сме поддържали въ финансовия комитетъ и въ срѣдата на съвета на Обществото на народитѣ и предъ всички отговорни мѣста и лица, е, че конвенцията, която сме сключили съ Гърция, за ликвидирането на бежанскитѣ имоти нѣма нищо общо съ репарациитѣ, нѣма нищо общо съ каквито и да е други взаимни смѣтки между двѣтѣ държави, по съображение, че ликвидацията на бежанскитѣ имоти, по силата на първоначалната конвенция и на последната конвенция, е възложена въху Гърция и България отъ великитѣ сили и отъ Обществото на народитѣ, поставена е подъ неговъ контролъ и се отнася до частни имотни интереси. Двѣтѣ държави нѣматъ никакъвъ другъ мандатъ, освенъ мандата да защищаватъ интересъ

ситъ на своите подданици; тѣ не сѣ нищо друго освенъ посредници. Следователно, сумитѣ, които ще по-
стъпятъ по тая конвенция за амортизирането на облига-
циитѣ, сѣ суми, които не принадлежатъ на държавата, не
могатъ да отидатъ за друго предназначение, а ще трѣбва
да отидатъ изключително за службата на бѣжанския заемъ.
Следователно, дветѣ държави, както ви казахъ, сѣ извънъ
възможността да правятъ компенсации, защото ние поне
считаме, че въ този случай сме само посредници между
частнитѣ интереси на българитѣ бѣжанци и грѣцката дър-
жава, която въ сѣщностъ е отговорна за изплащането на
експроприираниѣ имоти на бѣжанцитѣ.

Азъ трѣбва да кажа, че ние имаме задължения спрямо
Гърция. Отъ една страна ние имаме нѣкакви рекламации,
отъ друга страна, грѣцитѣ иматъ нѣкакви рекламации.
Споредъ моего разбиране, нѣкои отъ тѣхнитѣ рекламации
ще трѣбва да бждатъ уважени, защото сѣ основателни и
по тѣхъ не можемъ да водимъ нѣкаква политика на про-
такане, на прикриване и на неудовлетворение. Щомъ ис-
кането е оправдано, щомъ то не може да бжде отхвър-
лено по разумни основания, естествено е, че най-обикно-
веното международно правило изисква задължената
държава да го признае. Има може-би рекламации, които
изискватъ едно по-големо, по-основателно и по-продъл-
жително изучаване, но това е другъ въпросъ. Има една
компенсационна служба между Гърция и България, и тя ще
бжде уредена. Тамъ нашитѣ рекламации сѣ по-неуредени,
отколкото тѣхнитѣ. Въ всѣки случай, грѣцкото правител-
ство сѣ назначило на новия пълномощенъ министъръ
тукъ г. Дендрамисъ показа добрата воля да ликвидира
всичкитѣ висящи въпроси между дветѣ държави, и
къмъ това ликвидиране е пристѣпено отъ страна на на-
шето Външно министерство. Имало е предварителни срещи,
предварителни обсъждания, размѣна на мисли, но още
нѣма никакво конкретно уреждане. Когато ще има такова,
естествено, то ще бжде внесено въ Народното събрание,
ако представлява нѣкакви задължения, което ще се из-
рази въ финансова тежестъ, за да бжде гласувано съ-
гласно чл. 17 отъ нашата конституция.

Това е, което азъ въ този случай имахъ да съобща на
почитаемото народно представителство. Мога да го увѣря,
че ние сме следили съ най-големо внимание работата на
тая комисия. И ако се предвижда сега единъ кредитъ отъ
8.000.000 л. за тая комисия, то е защото миналата година
бюджетътъ на тая комисия се съкрати съ толкова милиона
отъ бюджетарната комисия, за да ги даде другадѣ. Азъ
предвиждахъ още тогава, че кредититѣ за тая комисия
нѣма да стигнатъ, въпреки обстоятелството, че имахъ
увѣрението и добрата воля на комисията да привърши
частъ по-скоро. Имамъ и сега това увѣрение, г-да. (Смѣхъ
въ лѣвината) Какво да ви кажа? Азъ ви казахъ причината.

Д. Нейковъ (с. д): И Вие не вѣрвате.

Министъръ В. Молловъ: Защо да не вѣрвамъ? При-
вършватъ се работитѣ, г-да. Това не нищо за смѣхъ, и
не се намираме тухъ въ кафене, за да си правимъ шегги.
Това сѣ сериозни работи.

Г. Желѣзковъ (раб): Комисия, които траятъ по
10 години!

Министъръ В. Молловъ: Азъ пкъ ще Ви кажа по колко
време траятъ комисиятѣ, които даватъ концесии въ бол-
шевишка Русия. Вие само да мълчите, защото нито къмъ
хората имате уважение, нито къмъ институциитѣ, нито
къмъ нищо.

Г. Желѣзковъ (раб): Много лошъ езикъ имате. Съ този
езикъ нѣма да отидете далече.

Министъръ В. Молловъ: Само Вие нѣма да ме учите
на езикъ.

Азъ ви казахъ една отъ причинитѣ, която евентуално би
могла да продължи работата не по вина на Смѣсената ко-
мисия, а вследствие на друго създадено положение, но не
знамъ дали това ще стане.

Ще ви кажа и друго. Има известни арбитражни сѣди-
лища, които вече сѣ привършили своята работа Италиян-
ското сѣдилище ще привърши следъ много кратко време;
останали сѣ 2 или 3 дѣла, които сѣ готови. Сѣдътъ съ
Сърбия е приключилъ, сѣдътъ съ Белгия е приключилъ,
сѣдътъ съ Англия сѣщо е приключилъ. Всичко това се е
изразило въ намаление на съответнитѣ кредити. Но има

нѣща, които не могатъ да бждатъ ускорени повече, ма-
каръ и да желаемъ това, защото исѣка една човѣшка рѣ-
бота изисква известни обсъждания, известна подготовка
и, следователно, не може да бжде веднага ликвидирана.

Д. Нейковъ (с. д): Човѣщина!

Министъръ В. Молловъ: Доколкото разбрахъ, г. Муша-
новъ се интересува и отъ единъ другъ въпросъ — за
ликвидацията на църковнитѣ и общински имоти, за го-
ритѣ и т. н.

К. Пастуховъ (с. д): Разноскитѣ вече ще теглимъ, но
дано излѣзе на хубаво.

Министъръ В. Молловъ: Вие, г. Пастуховъ, като че ли
сега искате да подражавате на покойния Стамболийски.
Той всичко подписваше предварително, и вие сега давате
мандатъ да теглимъ всичкитѣ разноски. Ние не щемъ да
ги теглимъ, ние се боримъ, . . .

Д. Нейковъ (с. д): Въпросътъ е да запазимъ горитѣ,
пкъ разноскитѣ ще платимъ.

Министъръ В. Молловъ: Досега сме се борили да ги
запазимъ. Ще се боримъ и за въ бждеще.

К. Пастуховъ (с. д): Кой казва нѣщо лично за Васъ?
Азъ констатирамъ едно състояние. Разноскитѣ ще пла-
тимъ, пари ще даваме, ама да не излѣзе работата — солѣта
за брашното. Разбирате ли? Да не излѣзе, че ужъ мили-
арди ще останатъ, а най-накрая взелъ Колю, далъ Колю,
свърши се работата.

Министъръ В. Молловъ: Сериозно ли говорите, че това
е нашата политика: далъ Колю, взелъ Колю? Осатвеге тая
работа.

К. Пастуховъ (с. д): Вие не разбирате ли каква е рабо-
тата? Нѣма ли и у Васъ, като министъръ на финанситѣ,
това съмнение, не сте ли схванали, че това е политиката на
другата страна? Нейното опъване, нейното нежелание да
ратифицира конвенцията, нейнитѣ постоянни рекламации
се свеждатъ най-накрая къмъ това? Ако не сте разбрали
това, тогава съжалявамъ.

Министъръ В. Молловъ: Вие, г. Пастуховъ, можете да
отправите къмъ мене, като членъ отъ правителството,
единъ въпросъ: дали съмъ защитилъ интереситѣ на Бъл-
гария достатъчно или не. А по това, какво мисли другата
страна, азъ не мога да приказвамъ отъ тая маса и не
мога да Ви съобща моитѣ чувства. Разберете тая работа,
че между две държави другояче се развиватъ отноше-
нията.

К. Пастуховъ (с. д): Азъ, като народенъ представителъ,
имамъ право да отправя единъ апострофъ, който не се от-
нася лично до Васъ.

Министъръ В. Молловъ: Вие асѣ винаги говорите съ
апострофи. Безъ да взимате думата, държите речи съ
апострофи.

К. Пастуховъ (с. д): Вие трѣбва да ми отговорите. Това
е Вашето задължение като министъръ на България, а не
да защитавате всѣка кауза, която не е българска.

Министъръ В. Молловъ: Азъ Ви забранявамъ да гово-
рите това. Азъ съмъ защищавалъ българската кауза по-
добре, отколкото Вие, когато и да било. Вие добре защи-
тихте българската кауза на 25 юлий 1919 г. Азъ Ви срещ-
нахъ тогава и знамъ къде отидохте.

К. Пастуховъ (с. д): Вие сте единъ котаракъ, който
знае само да дращи.

Министъръ В. Молловъ: Азъ не съмъ защитилъ бъл-
гарската кауза! Та кой я е защитилъ?

К. Пастуховъ (с. д): Никой нищо не казва за Васъ, но
ще позволите на единъ народенъ представителъ да от-
прави единъ апострофъ по въпросъ, който толкова много
интересува българския народъ, по който много се пише —
по въпроса за конвенциитѣ, за решенията на тая коми-

сия и т. н. Мога ли азъ да обвиня Васъ за бавенето решението на Смѣсената комисия, че да се сърдите? Нищо не Ви казвамъ.

Министъръ В. Молловъ: Правете колкото щете апострофи, но да не правите тѣзи апострофи на подбивъ, а сериозно да гледате на тѣхъ. Вие ги правите на подбивъ.

К. Пастуховъ (с. д.): Кой казва, че това не е сериозно?

Председателстващъ А. Христовъ: (Звъни) Моля Ви се, г. Пастуховъ.

К. Пастуховъ (с. д.): Моля Ви се, г. председателю! Азъ най-сериозно правя този апострофъ и се интересувамъ отъ въпроса като български народенъ представител. Така е.

Министъръ В. Молловъ: Азъ Ви отговорихъ на него, а Вие се смѣте и се глезите. Азъ Ви казвамъ да не се смѣте и да не се глезите.

К. Пастуховъ (с. д.): Като нѣкое вързано куче — все да хапете.

Министъръ В. Молловъ: Най-сериознитъ въпроси ще повдигате само така...

К. Пастуховъ (с. д.): Щомъ нѣкой се обади, и Вие — джавъ, джавъ!

Министъръ В. Молловъ: Далъ Кою, взелъ Кою — това е била политиката на България! Това е Вашиятъ сериозенъ апострофъ.

К. Пастуховъ (с. д.): Нека се разяснимъ по този въпросъ. Азъ не искамъ да кажа, че това е Вашата политика. Азъ не допускамъ никога, че единъ български министъръ на финанситъ ще може да отиде дотамъ, да остави българската държава да капитулира. Азъ излизамъ винаги отъ предположението, че Вие се мъчите, че Вие полагате усилия да защитите интереситъ на България.

Министъръ В. Молловъ: Сега сме наясно. Благодаря Ви за туй.

К. Пастуховъ (с. д.): Вие трѣбва да бъдете по-сериозенъ, да не мислите, че Народното събрание не може да изказва мнение.

Министъръ В. Молловъ: Я оставете това. Вие не изказвате мнение, ами само дрънъ, дрънъ.

К. Пастуховъ (с. д.): Вие знаете само да хапите. Кучешки табиеци.

Министъръ В. Молловъ: Та този въпросъ, за ликвидирането на църковнитъ и общински имотитъ, останали още неликвидирани, занимава и правителството, и Смѣсената комисия, и редъ други органи. Касае се за предѣлитъ и възможността за една такава ликвидация. Този въпросъ още не е разрешенъ принципно; Смѣсената комисия не се е произнасяла, нито е вземала още едно принципно решение по него. Ще трѣбва още доста да се работи, за да могатъ да се изяснятъ положението, да се изтълкува първоначалниятъ текстъ на конвенцията и да се дойде до едно тълкувание, което, споредъ нашитъ разбирания, ще отговаря както на духа, така и на текста на тази конвенция, а така сѣщо и на справедливостта, споредъ нашето разбиране, и на интереситъ на България, на интереситъ на населението, което влиза въ обсега на тѣзи конвенции.

Азъ мисля, че отговорихъ на всички въпроси, които се зададоха отъ г. Мушанова. Мога да го увѣря още единъ пътъ, че ние се отнасяме съ най-големата грижа, съ всичката настойчивостъ къмъ запазване интереситъ на населението и интереситъ, разбира се, и на българското съкровище. Не вѣрвамъ да сме направили досега нѣкакво опущение, не вѣрвамъ и въ бъдеще да го направимъ. Азъ съмъ увѣренъ, че ще защитимъ тѣзи интереси така, както сме ги защищавали досега. Можемъ да разчитаме, че цѣлиятъ въпросъ ще бѣде ликвидиранъ въ едно най-близко време. Дано това стане чакъ по-скоро.

Н. Мушановъ (д.): Г. министре! Позволете само единъ въпросъ. Не може ли нашиятъ делегатъ въ тази комисия приятелски да повдигне въпроса, че не е присѣщо на правосъдието, следъ 6—8 месеца да се произнасятъ решенията? Има случай, 8 месеца сѣ се изминали откакъ се е завършило дѣлото, а решение не се произнася.

Министъръ В. Молловъ: Ако се отнася до нѣкой конкретенъ случай, кажете ми го, азъ ще говоря.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг.): Това се отнася до църковнитъ имоти.

Министъръ В. Молловъ: Този въпросъ още не е разрешенъ принципно. Ако се интересувате, г. Мушановъ, азъ мога да Ви дамъ и други обяснения по постѣпкитъ, които сме направили, но за които не мога да говоря тукъ. Тогава ще Ви стане ясно, че въпросътъ не може да се разисква въ една по-голяма срѣда, защото още нѣма нищо привършено. Има предприети постѣпки, дано се разреши въпросътъ така, както ние схващаме. Азъ съмъ ималъ случай да говоря съ най-големите юристи по този въпросъ. Той въ действителностъ е много сложенъ. Самиятъ текстъ на конвенцията е така неясенъ. Отъ самото начало върху него не е обърнато надлежното внимание, когато тогава може би е било възможно по-леко да се разреши този въпросъ. Трѣбва да имаме, обаче, търпение да чакаме. Въпросътъ въ скоро време ще бѣде разрешенъ. Ако Народното събрание желае други обяснения, азъ съмъ готовъ да му ги дамъ.

Председателстващъ А. Христовъ: Ще гласуваме. Моля, който приема § 3, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг.): (Чете § 5 — вж. прил. Т. I, № 67)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представител г. Никола Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. сг.): Г-да! Азъ взехъ думата не по този параграфъ, а по § 53, който се положи на гласуване отъ г. председателя набързо, за да предизвикамъ г. министра на желѣзницитъ и г. министра на финанситъ да направятъ една декларация, че гласуването на кредита по § 53 не предрешава въпроса за дължимостта на сумата, че той ще бѣде разрешенъ съ специаленъ законъ.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата г. министърътъ на финанситъ.

Министъръ В. Молловъ: Отсега още мога да заявя предъ Народното събрание, че преди да бѣде одобрена спогодбата отъ Народното събрание, нѣма да бѣде отпуснатъ кредитътъ. Спогодбата е внесена въ Народното събрание и азъ съмъ длъженъ да предвидя нуждната сума. Ако Народното събрание одобри спогодбата, ще платя, ако я отхвърли, нѣма да платя.

К. Пастуховъ (с. д.): Този начинъ на процедиране не е правъ. Трѣбва да мине най-напредъ спогодбата, че тогава да се предвидятъ нуждитъ кредити.

Министъръ В. Молловъ: Какъ мога другояче да действамъ? Съ специаленъ законъ ли да искамъ предвидането на този кредитъ и да се изкарчатъ толкова пари за печатъ и т. н.?

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата г. министърътъ на желѣзницитъ.

Министъръ Р. Маджаровъ: Г-да! Спогодбата е внесена въ Народното събрание и ще бѣде сложена на дневенъ редъ. Трѣбва да заявя за успокоение на г. Пждаревъ, че практиката, която бѣше въведена отъ монитъ предшественици, такива спогодби да минаватъ като решение на едно четене, азъ презъ 1924 г. я премахнахъ съ приемане спогодбата съ Компани Ориенталъ по реда на законопроектитъ. Така че може да бѣде спокоенъ г. Пждаревъ, че народното представителство ще обсъди тази спогодба.

Председателстващъ А. Христовъ: Който приема § 5, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Р. Василев (д. сг): (Чете)

„Разни министерства“.

Комисията намали кредита от 10.000.000 л. на 9.000.000 л.

Председателстващ А. Христов: Който приема докладвания кредит, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Р. Василев (д. сг): (Чете)

II. По присъединението към редовния бюджет фондове.

Фонд за подобрене затворното дѣло въ България.

(§ 81 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ А. Христов: Който приема § 81, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Р. Василев (д. сг): (Чете § 82 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ А. Христов: Който приема § 82, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Р. Василев (д. сг): (Чете)

„Културни мѣроприятия“.

(§ 187 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ А. Христов: Който приема § 187, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Р. Василев (д. сг): (Чете § 238 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ А. Христов: Който приема § 238, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Р. Василев (д. сг): (Чете § 246 — вж. прил. Т. I, № 67)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ А. Христов: Който приема § 246, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Р. Василев (д. сг): Комисията предвидъ новъ § 278 а. (Чете)

§ 278 а. За доплащане остатъка 70% отъ стойността на доставената отъ Брайтфелдъ Данекъ за нуждите на Министерството на земледѣлието и държавните имоти драга „Емона“ — 1.183.200 чехски крони = 4.880.000 л.

Забележка. Разходътъ по § 278 а отъ 4.880.000 л. да се изплати отъ наличността по „Културните мѣроприятия“ при Министерството на земледѣлието и държавните имоти.

Председателстващ А. Христов: Има думата народниятъ представител г. Никола Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Г. г. народни представители! Вземамъ думата, за да помоля г. министра на земледѣлието да обясни каква е тази драга, кога е доставена и за какви нужди, защото, доколкото ми е известно, има драги, които стоятъ неизползувани, никой не си служи съ тяхъ. Пари сж платени за тяхъ, а не се знае защо сж доставени.

Председателстващ А. Христов: Има думата г. министърътъ на земледѣлието.

Министъръ Д. Христов: Драгата е доставена въ свръзка съ пресушаването на блатата и въ свръзка съ упражнението на бѣжанския заемъ. Предприето е пресушаването на 7—8 блата. За да могатъ да бѣдатъ изсушени, необходимо е да се тури въ действие тая драга. Но, г. г. народни представители, трѣбва да кажа нѣщо повече: тая драга е недостатъчна за работите, които сж предприети отъ Министерството на земледѣлието. Намъ ще ни трѣбватъ най-малко още 2—3 драги. И за доказателство на

това ще ви кажа следното. Въпрѣки това, че има разрешени кредити отъ Народното събрание, за коригиране на ръката Искъръ и на други нѣкои още ръки около Искъръ, ние не можемъ да пристѣпимъ къмъ работа заради това, защото не разполагаме съ такива драги. Непремѣнно ще трѣбва да поръчаме още нѣколко драги, ако искаме дѣлото на коригирането на нашите ръки действително да се започне и свърши успѣшно.

Колкото се отнася до забележката на г. Пждаревъ, че имало драги, които били доставени и после оставени неизползувани, ще кажа, че тукъ има едно малко фактическо недоразумение или грѣшка. Не, драги има доставени и неизползувани — азъ още веднѣжъ казвамъ: ние имаме нужда отъ още такива — но има доставенъ екскаваторъ, който се намира въ с. Маноле, Пловдивско, който струва повече отъ 5—6 милиона лева, и който наистина се намира въ едно много жалко и трагично състояние, ако мога така да кажа. Той, обаче, е доставенъ не отъ правителството на Демократическия сговоръ, а отъ предшествуващото правителство — отъ правителството на г. г. дружбашигъ. Много набързо е направена тая доставка, съвсемъ неоснователно, необмислена работата и пр. и пр. И този екскаваторъ стои въ казаното мѣсто повече отъ 2—3 години. Азъ направихъ всевъзможни усилия да можемъ да го вдигнемъ отъ тамъ и да го използваме за пресушаването на Гебедженското блато, но не можахме. И азъ дадохъ нареждане, ако не може този екскаваторъ по другъ начинъ да се използвалъ, да го разглобятъ и да го продадатъ като жѣлѣзо; или ако не го продадатъ, да не правимъ паметници на безумието, а заедно съ васъ да му туримъ единъ килограмъ динамитъ и да го хвърлимъ въ въздуха. Прочее, не ние сме доставили този екскаваторъ, а други сж го доставили. Тѣзи сведения мога да ви дамъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Г. министре! Отговорностъ за тази работа потърсена ли е?

Министъръ Д. Христов: Не сме ние отговорни, друго правителство е отговорно.

Н. Пждаревъ (д. сг): Ще търсите ли отговорността?

Министъръ Д. Христов: Тази отговорностъ може да я потърси Парламентътъ, а не министърътъ, не правителството.

Н. Пждаревъ (д. сг): А, не.

Министъръ Д. Христов: Чиновникътъ не сж виновни, защото доставката е станала по нареждане на тогавашното министерство, на министра, на правителството. Ясенъ е въпросътъ.

И. Януловъ (с. д): За какво спорите вие, ние не знаемъ; нѣма текстъ.

Докладчикъ Р. Василев: За единъ екскаваторъ въ с. Маноле, Пловдивско, който стои неизползуванъ.

И. Януловъ (с. д): За драгата ли спорите, или за екскаватора — кажете за какво?

Министъръ Д. Христов: Не споримъ за нищо, но давамъ обяснение и освѣтление по единъ въпросъ, който се повдига отъ единъ народенъ представител, какво обяснение ще се даде и на Васъ, г. народенъ представителю, ако и вие повдигнете въпроса.

И. Януловъ (с. д): Ама този кредитъ го нѣма вписанъ тукъ.

Докладчикъ Р. Василев (д. сг): Нѣма го, но се взема поводъ отъ него.

И. Януловъ (с. д): Но сега ние ще гласуваме!

Докладчикъ Р. Василев (д. сг): Г. г. народни представители! Касае се за единъ кредитъ, който въ бюджетарната комисия се предвиди въ единъ новъ § 278 а отъ фонда „Културни мѣроприятия“ за доплащане по договоръ на една драга. Тия 4.880.000 л. се взематъ отъ наличността на фонда „Културни мѣроприятия“. Договорътъ е редовно сключенъ, сега е настъпилъ срокътъ и се доплаща

К. Манолов (зан): За коя драга става дума?

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): За доплащането на една драга, взета преди две години.

К. Манолов (зан): Именно, коя драга?

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Драгата „Емона“.

К. Манолов (зан): Къде се намира тая драга.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Въ Месемврия.

Министъръ Д. Христовъ: Тя е доставена за нуждитъ на Дирекцията на бѣжанцитъ, за изсушаването на едно блато.

И. Януловъ (с. д): Не може така да се процедира, г. председателю!

К. Манолов (зан): Азъ моля да се обясни, защото не се разбира за кои драги се отнася. Г. министърътъ на земледѣлното спомена за драгата, която чисти Гебедженското езеро.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Не, не.

К. Манолов (зан): Той каза, че тя била негодна. Азъ ще кажа, че тя е годна, но я поставиха въ бластиста мѣста. Тамъ където бѣше сухо, тя извърши много работа.

Министъръ Д. Христовъ: За коя драга говорите?

К. Манолов (зан): За Гебедженската.

Министъръ Д. Христовъ: То не е драга, а екскаваторъ, който работи, а азъ отговорихъ на г. Пждарева за екскаватора, който се намира въ село Маноя. Тѣй ли трѣбва да разбираме Вашето питае, г. Пждаревъ?

Н. Пждаревъ (д. сг): Тѣй.

Министъръ Д. Христовъ: Но Вие, г. Маноловъ, сте били другаде и друго сте мислили.

К. Манолов (зан): Не се чува тукъ, г. министре!

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Мушановъ.

Н. Мушановъ (д): Г. г. народни представители! Този въпросъ е новъ. Изглежда, че бюджетарната комисиия е вмѣкнала този кредитъ въ законопроекта.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Бюджетарната комисиия го прие въ своето заседание отъ преди 2 дни.

Н. Мушановъ (д): Е добре, но въ този докладъ, който ни е даденъ, го нѣма. И затуй ние, като не знаемъ какъ стои фактически въпросътъ, вземаме поводъ отъ тия разисквания да се намѣсимъ. Все пакъ редовно бѣше докладътъ на бюджетарната комисиия да се напечати съ всички измѣнения, направени отъ нея, и раздаде на народните представители. Всѣко измѣнение на законопроекта отъ бюджетарната комисиия трѣбва да се знае. Измѣненията трѣбва да се печататъ и раздаватъ на народните представители за да ги изучатъ. Но така мина, никой не направи въпросъ, че ще започнемъ да разискваме законопроекта безъ да сѣ напечатани и раздадени измѣненията, и затуй сега ние искаме освѣтление.

Азъ виждамъ, че това е единъ старъ дългъ за една доставена нѣкога драга или екскаваторъ, който е коствалъ, казватъ, 12 милиона лева, и е останало да се доплаща 4.880.000 л. Тѣй е споредъ обясненията на г. министра на земледѣлното.

Министъръ Д. Христовъ: Тѣй е.

Н. Мушановъ (д): Значи предвижда се единъ кредитъ за доизплащане. Попада се въпросъ за доставката на този екскаваторъ или драга. Ние ще трѣбва да проверимъ дали действително тази доставка на една машина на стойностъ 12 милиона лева — както виждате, не е шега работа — е направена съгласно законитъ на страната, за

да гласуваме този кредитъ, който се иска за доизплащането на тази машина. Каза се, че имало лица, които носѣли отговорностъ, но доставката станала презъ другъ режимъ.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Има недоразумение. Питането се отнасяше за единъ старъ екскаваторъ.

Министъръ Д. Христовъ: Г. Мушановъ! Мене ми се струва, че бѣхъ много ясенъ. Касае се да се изплати единъ дългъ на държавата за доставянето на една драга „Емона“ при спазването на всички наредби и закони, които съществуватъ въ страната, главно на закона за бюджета, отчетността и предприятията, която е била необходима за пресушаването на блато, отъ една чехска фирма, „Брайтфелдъ Данекъ“, която ги прави. Тая драга е доставена навремето, приета е отъ съответната комисиия, търгътъ е произведенъ по поемни условия, заплачено е, но не е доплатено. Тая сума, която остава да се доплаща — защото фабриката настоява и освенъ това направила се нѣколко пѣти постѣпки отъ съответната легация — е вписана въ законопроекта отъ комисиията. Въ това се състои въпросътъ. Касае се за драгата „Емона“, която нѣма нищо общо съ екскаватора, за който говори г. Пждаревъ. За този екскаваторъ не се иска никакъвъ кредитъ.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Той е изплатенъ.

Министъръ Д. Христовъ: Той е изплатенъ навремето. Остава само да се използва, а не може да се използва по ония причини, които обяснихъ.

Н. Мушановъ (д): Добре, разбрахъ. Азъ поискахъ обяснения, защото се каза, че има отговорности. Исканъ да зная, кой е отговоренъ.

Друго. Защо въ последния параграфъ имаме 10 милиона лева за стари дългове?

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Тѣ сѣ по редовния бюджетъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Ето защо, г. докладчикъ, когато има поправки, и се презвиждатъ нови кредити отъ бюджетарната комисиия, трѣбва да се печататъ докладътъ. Иначе много работи могатъ да минатъ незабелязани.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Извинете, г. Пждаревъ, но азъ отъ 6 години тукъ докладвамъ бюджета, и никога измѣненията не сѣ печатани. Докладитъ по бюджетитъ не се печататъ. Това не е бивало досега.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Илия Януловъ.

И. Януловъ (с. д): Г. г. народни представители! Въпросътъ е формаленъ. Дали се касае за драга или за екскаваторъ и т. н. — по това сега ние не можемъ да разискваме. Но самиятъ фактъ, че всѣки единъ депутатъ говори за каквото въ този моментъ схваща, че е въпросътъ, ви показва, че Народното събрание не е въ connaissance de fait, не познава работата, и не бива да изпадне въ смѣшно положение. Съгласенъ съмъ, че г. министърътъ на земледѣлното е свършено правъ, че тукъ се касае за единъ старъ дългъ, но азъ бихъ желалъ това измѣнение на комисиията да се напечати и въ следующето заседание да се гласува на второ четене. Съ това вие нѣма да загубите нищо, но редътъ ще бѣде спазенъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ новия § 278 а, заедно съ бележката, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

И. Януловъ (с. д): За какво гласувате: за драга ли или за екскаваторъ?

Т. Стоилковъ (д. сг): За драга гласуваме. Който не може да разбере, да се научи да внимава и да разбира. Вие сте го разбрали, а тукъ има тѣпаци, та не могатъ да разбератъ! Не ти прилича на науката!

И. Януловъ (с. д): Гласувате 4.000.000 л.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете)

III. По бюджета за извънреднитъ разходи на държавата

Министерство на обществените сгради, пътищата и благоустройството.
(§ 1 — вж. прил. Т. I, № 67)

Председателстващ А. Христов: Има думата народният представител г. Никола Мушановъ.

Н. Мушановъ (д): Г. г. народни представители! По Народния театър изглежда, че много има да се говори въ връзка съ последните събития, които станаха тамъ. Обаче по тоя въпросъ не му е сега времето да се говори, защото ще дойде редовниятъ бюджетъ. Въпросътъ тукъ се касае собствено за гласуването на една нова сума отъ 7.500.000 л. за окончателното довършване на Народния театър, както и за обзавеждането му. Желателно би било г. министърътъ на просвѣтата да ни каже какво коштува досега тоя театър, какво коштува обзавеждането му, за да имаме малко представа за тази работа, дали съ тѣзи 7.500.000 л. ще довършимъ театъра, тъй като отъ 6 месеца все се довършва и все се определятъ дати: на 1 януарий ще се открие, на 15 януарий ще се открие, следъ това се отложи за 1 февруарий, за 15 февруарий, сега се отложи за 1 мартъ, но снощи азъ имахъ случай да говоря съ г. министра на просвѣтата, който ми каза, че театърътъ ще бѣде свършенъ на 1 априлъ. Туй положение на постоянни работи никога незавършени, на постоянни обещания, никога неизпълнени, и на постоянни искания на кредити, които не сѫ никога последни, не бива да продължава.

Ето защо азъ бихъ желалъ сега, понеже въпросътъ е за окончателното довършване постройката на Народния театър, г. министърътъ да ни даде нѣкои обяснения.

П. Стайновъ (д. сг): Въ комисията той ни даде пълни обяснения.

Н. Мушановъ (д): Азъ бихъ желалъ да ни даде обяснения много накратко: колко ще струва театърътъ и кога ще бѣде свършенъ?

Министър В. Молловъ: Азъ бихъ желалъ да дамъ обяснения, но нека се изкаже и г. Януловъ.

Председателстващ А. Христовъ: Има думата народният представител г. Илия Януловъ.

И. Януловъ (с. д): Г. г. народни представители! Въпросътъ за строежа на театъра е единъ въпросъ, легналъ вече въ душата на много хора съ едно съмнение, че има не само едни такива работи, станали тамъ, но може би има и злоупотребления. Въ в. „Знаме“ се напечатиха нѣколко статии; въ други нѣколко вестници се посочи също тъй на известни данни и между редоветъ, а нѣкъде направо се говореше за възможни злоупотребления, най-малко — за разточителство. Азъ не поддържамъ нито, че има злоупотребления, нито че има разточителство, но фактъ е, че ние гласуваме непрекъснато милиони и милиони и не виждаме края. Азъ смѣтамъ, че г. министърътъ на просвѣтата е длъженъ въ този случай да ни даде не само думи, но най-подробни смѣтки за всички тѣзи разходи, които сѫ направени и които ще се направятъ; а въ същото време той е длъженъ да отговори въ Парламента на направените обвинения. Г. министърътъ не може да смѣта, че напечатаното въ пресата е само единъ въпросъ на читателитъ. Когато единъ министъръ е визиранъ въ пресата, той има едно мѣсто, където ще отговори: Парламентътъ.

Н. Пъдаревъ (д. сг): Трѣбва да има депутатъ, който да подемъ въпроса.

И. Януловъ (с. д): И когато ние релевираме изнесеното въ пресата, и го релевираме най-приятелски, най-почтено, въ тази смисълъ, че тукъ ще трѣбва непременно да се дадатъ необходимитъ освѣтления, азъ смѣтамъ, че г. министърътъ може да се яви тукъ въ следущото заседание съ подробнитъ смѣтки на своитъ инженери, архитекти и т. н. и да ни освѣтли. Вие не можете да избѣгнете отговора тукъ. Като кажете, че сте дали сведения и освѣтления въ комисията. Азъ смѣтамъ това за недостатъчно.

Не бива министърътъ на просвѣщението да бѣде винаги подъ съмнението, че е билъ подъ влиянието на единъ свой роднина, директоръ на театъра и строителъ на театъра, и да се хвърлятъ съмнения, че сѫ вършени злоупотребления. (Възгласа отъ сговориститъ) Не можемъ ние да бѣдемъ

поставени въ това положение, щото да смѣтаме, че положението на този министъръ е висше и трѣбва да бѣде висше.

И. Лѣкарски (д. сг): (Възгласява нѣщо)

И. Януловъ (с. д): Г. Лѣкарски! Вие можете да се възмущавате, можете да говорите, но фактъ е, че и въ вашата собствена преса, въ пресата на нѣколко отъ вашитъ племена се визира личността на г. Найденовъ въ връзка съ строежа на театъра.

За честта на Парламента, за честта на министра на просвѣтата, а най-главно въ интереса на фиска, азъ съмъ задълженъ да спра вниманието Ви върху туй, че Вие трѣбва да ни дадете тукъ едни подробни освѣтления въ това отношение, съ подробни смѣтки, съ подробни данни и тогава ние вече ще видимъ дали да гласуваме исканата сума отъ 7.500.000 л.

Председателстващ А. Христовъ: Има думата г. министърътъ на народното просвѣщение.

Министър Н. Найденовъ: Г. г. народни представители! Безспорно, право е на народния представителъ да иска обяснения, освѣтления, особено по въпроси отъ такъвъ характеръ. Но струва ми се, че народниятъ представителъ не може да става проводникъ на клюки, да ги изнася тукъ, безъ да конкретизира.

И. Януловъ (с. д): Вие ще докажете, че това сѫ клюки. Затова питаме.

Министър Н. Найденовъ: Въ връзка съ този кредитъ сега г. Януловъ иска обяснение по строежа на театъра, доколкото го разбрахъ.

И. Януловъ (с. д): Да.

Министър Н. Найденовъ: Строежътъ на Народния театър не се извършва отъ Министерството на народното просвѣщение. Трѣбваше да се проучи въпросътъ, преди да се споменава името на който и да е министъръ. Защото не е въпросъ за Найденовъ или другъ, а трѣбва да щадимъ авторитета на онова лице, което представлява известенъ ресоръ въ държавата.

Народниятъ театъръ се строи по специаленъ правилникъ, одобренъ отъ Министерския съветъ. Този правилникъ почива на специаленъ законъ.

И. Януловъ (с. д): Единъ вика този, другъ вика онзи!

Министър С. Василевъ: Има специаленъ комитетъ!

И. Януловъ (с. д): А политическата отговорностъ кой носи?

Министър Н. Найденовъ: Моля Ви се, г. Януловъ, нали мене питате? Трѣбва да ме слушате. — Строителната комисия, следователно, е, която строи Народния театъръ. Ако е въпросъ за това, какво е похарчено, колко ще струва театърътъ, колко е още необходимо, кога ще се свърши строежътъ, азъ мога да кажа, че на тѣзи въпроси по-скоро ще трѣбва да даде отговоръ моятъ колега г. министърътъ на финанситъ, подъ чийто надзоръ, подъ чийто контролъ действува строителната комисия по силата на закона и на специалния правилникъ.

Така че не само неумѣстни, но и осѣдителни сѫ всички ония алюзии, всички ония подмѣтания, които правите по адресъ на министра на просвѣтата.

И. Януловъ (с. д): Въ таблицата се казва: „Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството — за окончателното довършване на Народния театър, както и за обзавеждането му 7.500.000 л.“ И ако говоря за Министерството на просвѣтата, вие знаете защо го свързвамъ.

Отъ сговориститъ: Не знаемъ.

И. Януловъ (с. д): А, не знаете? Азъ ви го казахъ.

И. Лѣкарски (д. сг): Нищо не сте казали. Интриги правите.

И. Януловъ (с. д): Директорътъ на Народниятъ театъръ, който е свързанъ съ цѣлия този скандалъ съ Министер-

ството на просвѣтата, стои начело или пъкъ въ комисията за стрѣне на Народния театър.

И. Лѣкарски (д. ст.): Това е една клюка.

Министъръ Н. Найденовъ: Директорътъ на Народния театър, който и да е той, по право, съгласно закона и правилника, председателствува заседанията на комисията. А бившиятъ директоръ на театъра е толкова мой роднина, колкото и азъ. Януловъ, (Веселостъ всрѣдъ сговориститѣ) Но азъ смѣтамъ за недостойно да се занимавамъ съ подобни клюки и да отнемамъ времето на народното представителство съ тѣхното опровержение.

Смѣтамъ г. Януловъ за по-сериозенъ като народенъ представител, за да не ни занимава и той съ подобни клюки.

И. Януловъ (с. д.): Писаха и „Прѣпорецъ“ и „Знаме“ и „Миръ“. Желаете ли да ви ги чета? (Възражения отъ сговориститѣ. Глъчка)

Председателствуващъ А. Христовъ: (Звъни) Моля!

И. Януловъ (с. д.): Тукъ има много по-големи, солидарна отговорностъ — на трима министри.

Министъръ В. Молловъ: Ама трима министри ли сѣ отговорни?

И. Януловъ (с. д.): Да, трима, защото тукъ въ табличната пише „Министерство на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството“. Вие, г. Молловъ, ми отговорете само на това, ако обичате: Министерството на финанситѣ ли строи театъра, има ли такъвъ прецедентъ, Министерството на финанситѣ да строи държавни здания? То само плаща.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ В. Молловъ: Народниятъ театъръ се строи по единъ специаленъ правилникъ, утвърденъ отъ Народното събрание — не отъ Министерския съветъ. Този театъръ се строи отъ една строителна комисия, която се намира подъ надзора на министра на финанситѣ. Понеже Народниятъ театъръ е една държавна сграда, кредитътъ, който се дава за неговата постройка, се вписва въ бюджета на Министерството на общественитѣ сгради. Следователно, това, което г. Януловъ иска да знае, можеше да го узнае предварително, ако бѣше прочелъ правилника, който е издаденъ специално за тази целъ.

И. Януловъ (с. д.): 120.000.000 л. сѣ похарчени за Народния театъръ. Не се въднувайте толкова!

Министъръ В. Молловъ: Моля, спокойствие. Нали искате да бждете освѣтлени — позволете да ви освѣтля. — Строителната комисия по своя съставъ представлява всичкитѣ гаранции за едно правилно разходване на сумитѣ, за единъ контролъ върху начина на постройката, за да можемъ вие да считаме, че всички суми, които сѣ били дадени, сѣ отишли по своето предназначение.

Министъръ Н. Найденовъ: Половинъ частъ давахъ обяснения по това.

Министъръ В. Молловъ: Строителната комисия по всѣки единъ малкъ въпросъ влиза въ много дълбоки и подробни обсъждания съ архитекта, който строи театъра, който не е българинъ — дрезденскитъ професоръ Дюлферъ — който има постоянно единъ свой представителъ български архитектъ, който се намира подъ контрола на тази строителна комисия. Въ строителната комисия влиза единъ отъ висшитѣ чиновници отъ Министерството на финанситѣ. Порано такъвъ бѣше началникътъ на бюджетно-контрола; сега той е застъпъ, а неговъ замѣстникъ е г. Андреевъ, който като единъ дългогодишенъ служащъ, познатъ, не се съмнявамъ, и на г. Януловъ, упражнява пакъ отъ страна на Финансовото министерство контролата — която азъ лично, разбира се, не мога да упражнявамъ — въ този комитетъ. Всички протоколи по известни разходи, по известни доставки, минаватъ презъ Финансовото министерство, контролиратъ се въ бюджетно-контрола, и когато има нѣкакви разногласия или когато трѣбва потвърждение на министра, следъ проучването на въпроса, поднася се за утвърждение отъ менъ.

Досега азъ нѣмамъ сведения, нито по служъ, нито по анонимно донесение, нито по нѣкакво устно донесение за каквото и да било злоупотреби. Моята практика е, даже когато има анонименъ доносъ отъ лице, което не познавамъ или почерка на което не ми е известенъ, да проверявамъ този доносъ. Винаги азъ изпращамъ единъ отъ финансовитѣ инспектори, който да провери фактическото положение на въпроса, и ако намѣри, че има основания да се направи ревизия, да направи ревизия. Ако би се твърдило или би се установило, че и при постройката на Народния театъръ има нѣщо нередовно или нѣщо, което може да бжде квалифицирано като злоупотреби, недейте се съмнява, че въ сѣщия моментъ азъ не ще наредя съответната финансовъ ревизия.

И. Януловъ (с. д.): Вземете вестникитѣ „Прѣпорецъ“ и „Знаме“. И ние искаме анкета.

Министъръ В. Молловъ: В. „Знаме“ не съмъ челъ — мога да Ви кажа това; и въ в. „Знаме“ какво е писано, не зная, но зная, че въ Финансовото министерство за всичко онова, което се пише въ вестникитѣ по отношение Финансовото ведомство, на менъ още сѣщата заранъ ми се докладва. И ако имаше нѣщо въ в. „Знаме“, което да ангажира отговорността на което и да е длъжностно лице отъ строителната комисия или на което и да е друго лице въ връзка съ постройката на театъра, не се съмнявайте, че менъ би ми се положило още въ сѣщия день и азъ, както въ всѣки случай досега, безъ изключение, бихъ наредилъ надлежното. Ако има такова нѣщо, азъ още утре заранъта ще проверя и ще наредя потребното. Обаче азъ се съмнявамъ, че тамъ има нѣщо отъ конкретенъ характеръ.

И. Януловъ (с. д.): Има.

Министъръ В. Молловъ: Ако има, биха ми доложили, не се съмнявамъ. Не зная, обаче, дали вие сте схванали добре, защото разбрахъ, че отъ писаното въ в. „Знаме“ вие сте се преметнали къмъ директора Стойчевъ и министъра на просвѣтата.

И. Януловъ (с. д.): Азъ визирахъ г. министра на просвѣтата въ този случай затуй, защото председателятъ на комисията е подведомственъ на него и защото и той е свързанъ общественно съ въпроса за уволнението и съ всичката тая мълва. Точно заради това само дадохъ всичката възможностъ на г. министра на просвѣтата да стане да се обясни. Азъ смѣтамъ дори, че трима министри сѣ длъжни да се обяснатъ по този въпросъ. И затуй азъ поддържамъ предложението на г. Григоръ Чешмеджиевъ за една анкета, г. Лѣкарски.

И. Лѣкарски (д. ст.): В. „Знаме“ препечата това, което писа въ „Народъ“, а „Народъ“ писа не по повелъ строежа на театъра, а по въпроса за фонда, който бѣлъ употребенъ не така, както трѣбвало. Това сѣ два различни въпроса. Вие не познавате работата и говорите въз основа само на това, което сте дочули. И това е вѣрно толкова, колкото е вѣрно това, че Стойчевъ е роднина на министъра. Чули сте нѣщо отъ нѣ и идвате тукъ да занимавате Народното събрание.

И. Януловъ (с. д.): Вие ми помогнахте, г. Лѣкарски. Ако е въпросъ за фонда, за събираниѣ спестявания на народа и за решението на Министерския съветъ да се даде на г. Стойчевъ право да изтегли известни суми,...

И. Лѣкарски (д. ст.): По това е писано въ в. „Знаме“.

И. Януловъ (с. д.): ... по това имаше статия съ подписъ отъ страна на секретаря на Българския учителски съюзъ. Председателятъ на съюза е тукъ. Той каза, че това е въпросъ на държавенъ съдъ. Вие познавате Станчо Баржомовъ. Той не работи отъ вчера, а е единъ отъ най-сериознитѣ хора въ България. Какво ми говорите!

Н. Тепаловъ (д. ст.): Кой?

Х. Баралиевъ (с. д.): Секретарътъ на Българския учителски съюзъ. Вие сте бившъ народенъ учител и трѣбва да го знаете добре.

И. Лѣкарски (д. ст.): Българското общество го познава добре. Нѣма защо да се казва на народнитѣ представители, какво е казалъ той.

Председателствуващ А. Христовъ: (Звъни)

Министър В. Молловъ: Г. г. народни представители! Има още единъ въпросъ, по който азъ съмъ длъженъ да отговоря на г. Мушановъ.

Х. Баралиевъ (с. д): (Къмъ И. Лѣкарски) Като редакторъ на „Училищно дѣло“ той получаваше заплата. Какъ така?

И. Лѣкарски (д. сг): Той доста добре говори самъ за себе си въ в. „Съзнание“, та да нѣма нужда азъ тукъ да говоря за Станчо Барѣмовъ. Г. Януловъ говори по въпросъ, който не познава.

И. Януловъ (с. д): Защо получавате Вие заплата като редакторъ на „Училищно дѣло“?

И. Лѣкарски (д. сг): Нито стотинка не получавамъ.

Х. Баралиевъ (с. д): Вие сте единъ отъ редакторитѣ на „Училищно дѣло“ и получавате по 2.000 л. заплата месечно.

И. Лѣкарски (д. сг): Нито стотинка не получавамъ отъ Министерството на просвѣтата.

Х. Баралиевъ (с. д): Това е общественъ скандалъ! Получавашъ по 2.000 л. месечно.

И. Лѣкарски (д. сг): Заявявамъ, че не получавамъ нито стотинка, че това е една долюпробна интрига, на която сте годенъ само Вие, г. Баралиевъ, и нѣкои други като Васъ.

Х. Баралиевъ (с. д): Затуй виканъ!

И. Лѣкарски (д. сг): Вие сте проводникъ на тая безхарактерностъ въ Народното събрание.

Председателствуващ А. Христовъ: (Звъни)

Министър В. Молловъ: Г. Мушановъ се интересувахе да знае колко струва досега постройката на театъра. Тя струва надъ 95 милиона лева. Последниятъ кредитъ, който искаме, е 7.500.000 л. Има още известни смѣтки, които не сж окончателно уравниени поради рекламациитѣ на предприемачитѣ, които сж строили и които смѣтки нѣма да достигнатъ повече отъ 2 милиона лева. Съ тия смѣтки азъ съмъ се занимавалъ и тѣ пакъ ще се разгледаатъ тукъ, въ Народното събрание. Следователно, като прибавя тая сума къмъ 95 милиона лева, мога да кажа, че постройката на театъра ще бѣде окончателно приключена съ 110 милиона лева.

К. Пастуховъ (с. д): Нѣма да стигнатъ.

Министър В. Молловъ: Моля Ви се. — Цѣлиятъ Министерски съветъ обиколи цѣлия театръ преди нѣколко дни. Въ театъра всичко е привършено. Оставатъ едни съвършено нищожни работи за довършване: нѣкъде да се боядиса, нѣкъде да се поправи нѣщо — съвършено нищожни работи. Това може за три-четири дни да бѣде готово, и, следователно, театрътъ може да бѣде откритъ. Обаче машинариятъ и манипулацията съ тази машинария представлява доста голѣма сложностъ и голѣма отговорностъ за техническия персоналъ. И затуй сега както на драмата, така и на операта всичкитѣ репетиции се извършватъ тамъ. Прочее, управата на театъра се надѣва, че въ едно непродължително време, следъ като цѣлиятъ този персоналъ бѣде достатъчно добре подготвенъ, ще може театрътъ да бѣде откритъ. Това не е само у насъ така. Азъ мога да дамъ единъ примѣръ и съ държавната опера въ Берлинъ, където е направена подобна инсталация, разбира се много по-голѣма. И тамъ първото представление е траяло вмѣсто 3 цѣли 7 часа, защото тамошниятъ подготвенъ персоналъ не е билъ въ състояние да манипулира достатъчно ловко и сръчно съ тѣзи машинарии.

Други сръдства отъ мене не се искатъ, тѣзи 7 и половина милиона сж смѣтнати като краенъ предѣлъ. Тая сума е не само за довършването, но и за обзавеждането на театъра. Обзавеждането на театъра сжщо така изисква голѣма сума, защото както декоритѣ, така и другитѣ необходимости на театъра сж въ едно състояние невъзможно, поради използването имъ на тази много лоша и много неудобна сцена въ Свободния театръ и поради пренасянето имъ насамъ нататкъ. Всичко това трѣбва да се сглоби и

направи. Напр., театрътъ нѣма никакви бои и не може да прави декори, не може да прави нищо. А естествено е, че всичко това изисква сръдства. Но, споредъ изчисленията въ строителната комисиия, това е последниятъ кредитъ, който се иска за Народния театръ.

И. Януловъ (с. д): Да се запомни и забележи!

Н. Пждаревъ (д. сг): Колко се предполагаше първоначално, че ще струва Народниятъ театръ?

Министър В. Молловъ: Не мога да Ви кажа това. Но, когато преди 3 години азъ се занимахъ съ този въпросъ, мене ми се каза, че той ще струва 140.000.000 л. Такава една оценка ми дадоха архитектитѣ, а първоначалната оценка не мога да Ви кажа, колко е била. Обаче станаха много промѣни въ строежа и това предизвика нови разходи. Така, когато изкопахъ, за да поставятъ машинитѣ, които изискватъ една здрава почва, намѣриха, че почвата е много колеблива и затова трѣбваше да отидатъ по-надолу, а като отидоха по-надолу, намѣриха цѣла рѣка; отдолу, подъ театъра, тече цѣла рѣка — една много хубава, чиста вода — и трѣбваше да се даватъ 3—4 милиона лева за отводнителни инсталации.

Н. Пждаревъ (д. сг): Не може ли да се използва водата и за пиене, като тая отъ Рилския водопроводъ?

Министър В. Молловъ: Да, може да бѣде използвана, и театрътъ я използва за своитѣ цѣли.

Министър Н. Найденовъ: Използува я за хидравлическата си инсталация.

Министър В. Молловъ: Но и инакъ, навѣнъ, сжщо така би могла да бѣде хваната и да бѣде използвана тази вода; тя има шестъ литри въ секунда. Азъ, като дете, знаехъ тази рѣка и помня какъ я заровиха по-сетне, когато трѣбваше да трасиратъ театъра. Тя е една рѣка отъ Бояна или отъ къмъ Бистрица — точно не мога да Ви кажа, защото не съмъ се интересувалъ отъ този въпросъ.

Прочее, така ми се представяваше въ началото, че цѣлага постройка ще струва 140.000.000 л. Днесъ азъ Ви казвамъ, че тя ще струва 110.000.000 л.

Председателствуващ А. Христовъ: Има думата г. министрътъ на народната просвѣта.

Министър Н. Найденовъ: Г. г. народни представители! По въпроситѣ, които повдигна г. Януловъ въ едно отъ миналитѣ заседания по поводъ питането на г. Пждарева, азъ дадохъ точни обяснения. И г. Януловъ, ако бѣше присѣствувалъ, може би нѣмаше да повтори сжщитѣ обвинения, ще кажа клюки, които бѣха тогава предметъ на разглеждане и на отхвърляне отъ моя страна. Нѣмаше тогава да се смѣсватъ умишлено известни въпроси и да се повтарятъ обвинения, за да се прави демагогия или за да се услужва на каузи, съвършено чужди, които не бѣ гонилъ съ това питане запитвачтъ.

Г. г. народни представители! По въпроса за строежа на театъра дадохъ Ви се освѣтления отъ моя колега г. Молловъ. Следъ като азъ ги дадохъ въ това минало заседание подробно, оставихъ днесъ да ги даде и г. Молловъ. Макаръ че въ строителната комисиия има представители отъ три министерства — отъ Министерството на просвѣтата, понеже се работи едно здание, което е отъ ресора на Министерството на просвѣтата, отъ Министерството на благоустройството и отъ Министерството на финанситѣ, понеже сумитѣ се даватъ отъ него — и макаръ че тази строителна комисиия действа по силата на единъ правилникъ, одобренъ отъ Народното събрание, следователно, имашъ силата на законъ, то финансовиятъ министръ е, който е въ течение на строежа, той е, който контролира. Обясни Ви се много подробно, че поради състава и поради начина на процедиране въ тази комисиия, не може да има абсолютно никакви злоупотрѣбления, не може да има сжщо така и никакво разотчителство, защото всички разходи се одобряватъ отъ представителитѣ на тритѣ министерства и решенията на строителната комисиия окончателно се възприематъ или не се възприематъ отъ финансовия министръ. Но, ако взехъ думата сега, то е, за да се спра наново и за последенъ пътъ върху единъ въпросъ, който се засегна

отъ г. Януловъ и който, изглежда, или не е добре известенъ нему, или, ако му е известенъ, и тукъ се преследватъ други цели, а не целта да бъде осветленъ въпросътъ за фонда за строежъ на Народния театъръ.

При изгарянето на стария Народенъ театъръ образува се единъ общограждански комитетъ, въ който влизаха всички културни, просвѣтни, стопански и други организации въ София чрезъ свои представители, за да събере една сума, чрезъ която да се увеличатъ ония сръдства, които държавата дава за строежъ на Народния театъръ. Както виждате, държавата е дала 100.000.000 л. Съ тази сума, която се иска и която е последна, сградата на Народния театъръ ще струва 107 до 110 милиона лева. Този комитетъ бѣше събралъ 6—7 милиона лева всичко. Обаче отъ години насамъ той престана да функционира, никаква дейностъ не развиваше, защото отъ 7—8 години абсолютно никаква помощъ не постъпваше въ касата на фонда.

Въпрѣки това, въ този фондъ имаше служби, които се плащаха, имаше чиновници, между които въротно е билъ и този, известенъ на цѣла България, както ни се рисува тукъ, г. Баръмовъ. И той, мисля, бѣше въ състава на управата на този фондъ.

Провѣрителниятъ съветъ на фонда въ составъ бившиятъ градски кметъ г. Батоловъ, единъ почтенъ човѣкъ, по-известенъ отколкото г. Станчо Баръмовъ, и други двама също така почтени граждани . . .

Х. Баралиевъ (с. д): Единъ отъ членоветъ на контролния съветъ, забравихъ името му, потвърди дословно писаното отъ г. Баръмовъ. Всичко онова, което г. Баръмовъ изнесе, единъ отъ членоветъ на контролния съветъ го потвърди и се кази да пише наново по този въпросъ и да го изнесе.

Председателстващъ А. Христовъ: Моля, г. Баралиевъ, вземете думата!

Х. Баралиевъ (с. д): Да не се хвърлятъ само камъни върху Баръмовъ.

Министъръ Н. Найденовъ: Извинявайте, но азъ не вѣрвамъ на това, което Вие, г. Баралиевъ, изтъквате тукъ, че нѣкой отъ провѣрителния съветъ може да се солидаризира съ г. Баръмовъ. Ето защо изслушайте ме.

Провѣрителниятъ съветъ взема решение въ смисълъ, че фондътъ трѣбва да ликвидира, че не трѣбва да се плаща за излишни служби по управлението на този фондъ, и тримата членове на провѣрителния съветъ, начело съ г. Батоловъ, подписватъ единъ протоколъ и го поднасятъ на мене като министъръ на просвѣтата. Вземамъ актъ отъ този протоколъ на провѣрителния съветъ на фонда, за да дамъ нужното нареждане да се ликвидира съ фонда, да се премахнатъ излишните служби и фондътъ да отиде по предназначението, за което е събиранъ — за строежъ и обзавеждане на Народния театъръ. Не може единъ фондъ или едно сдружение, което се е ангажирало съ събиране на сръдства за определена целъ, да изразходва излишни суми, когато целта е постигната. Събрани сж суми, нови суми не се събиратъ, театърътъ се строи, следователно, сумитъ трѣбва да се предадатъ по принадлежностъ на държавата, която строи театъра. Това е сигурно известно на г. Януловъ, който, както заяви, е свършилъ не само философия, но и право.

Това мое решение се обжалва, защото и тамъ, изглежда, се правѣше партизанлъкъ най-долюнпробенъ; реагира се отъ управителния съветъ и се обжалва това мое решение, собствено не мое защото азъ внесохъ въпроса въ Министерския съветъ и той държи постановление въ духа на онова, което азъ искахъ. Това постановление на Министерския съветъ се обжалва отъ управата на фонда. Административниятъ съдъ отхвърли, не уважи мотивитъ на управата на фонда и реши, че министърътъ на народното просвѣщение, респективно Министерскиятъ съветъ, е билъ въ правото си да ликвидира този фондъ, да прибере сумитъ и да ги употреби за целта, за която сж били събрани.

И. Януловъ (с. д): За да нѣма контролъ, защото това сж частни спестявания. Това не сж данѣци, г. Найденовъ! Вие сте юристъ. Това не сж данѣци. И когато цѣлъ свѣтъ се отнася къмъ единъ съдъ, това показва, че работата е много сериозна.

Министъръ Н. Найденовъ: Г. г. народни представители! Азъ ви казахъ мотивитъ за недоволството на управата —

защото имало излишни служби, и защото се правило партизанлъкъ! И ако Вие оспорвате правилността на решението на Административния съдъ, това показва, че Вие сте най-добриятъ юристъ между философитъ! (Смѣхъ всрѣдъ сговориститъ)

Г. г. народни представители! Остава другиятъ въпросъ — какъ се изразходватъ тия суми. Тѣ се изразходватъ по начина, по който се изразходватъ и тия 100 и нѣколко милиона лева, които сж предвидени за постройка на Народенъ театъръ. Нито Найденовъ, нито Стойчевъ, моятъ „роднина“ (Веселостъ всрѣдъ болшинството) ги изразходва или ги туря въ джоба си. Нека се тури край на тия клюки, които излагатъ не само личности, а цѣли институти! По този начинъ не бива да се води борба отъ една партия, която азъ смѣтамъ за партия на лѣвата демокрация. Ако има нѣщо нередовно, нѣщо непочтено, кажеге, направете питане, посочете конкретни данни. Азъ съмъ далъ пълна възможностъ на вашия органъ да докаже твърдението си въ съда. Не е въ моята практика да давамъ подъ съдъ печатни ограни, но когато се излѣзе въ единъ партиентъ вестникъ, азъ не мога да не обърна внимание. . .

Х. Баралиевъ (с. д): За обида е даденъ подъ съдъ в. „Народъ“, не за клевета.

Министъръ Н. Найденовъ: За клевета и за обида. Само за обида никой вестникъ не съмъ далъ подъ съдъ — можете да бъдете увѣрени въ туй. Далъ съмъ в. „Народъ“ подъ съдъ за клевета, защото той твърдѣше това, което г. Януловъ днесъ така смѣло и така дръзко повтори предъ Народното събрание.

И. Януловъ (с. д): Искайте анкета!

Министъръ Н. Найденовъ: Вие ще имате пълна възможностъ въ съда да изнесете Вашитъ данни за злоупотребления. Вие ще имате възможностъ да бъдете адвокатъ на Вашата редакция, за да защитите онзи, който е писалъ това, или е подвелъ редакцията Ви.

И. Януловъ (с. д): Единъ юристъ не бива да говори така. Хората Ви предлагатъ анкета. Отговорете, че приемате анкетата.

Председателстващъ А. Христовъ: (Звъни) Моля, г. Януловъ!

Министъръ Н. Найденовъ: Г. г. народни представители! Вие виждате, че пълна възможностъ съмъ далъ да се изнесатъ доказателства за тия обвинения.

Но, независимо отъ това — изтъквамъ го за народното представителство — посочи ви се начинътъ, по който се изразходватъ тия суми. Посочи ви се, че тая сума, събрана специално за фонда, отъ 6 или 7 милиона лева, е дадена въ разположение на строителната комисия, която харчи другитъ сръдства отъ 100.000.000 л., и че тя ги изразходва по реда, предвиденъ въ закона за бюджета, отчетността и предприятията. Следователно, всички гаранции има, че нито една стотинка не може да бъде злоупотребена отъ тая сума отъ когото и да било.

Азъ завършвамъ и бихъ молилъ да се тури точка на всички тия клюки, на всички тия обвинения, защото осветлението, които ви дадохъ миналия пътъ и днесъ, показватъ, че не може да се излиза сериозно съ подобни твърдения за злоупотребления съ сумитъ, събрани за строежъ на Народния театъръ.

Председателстващъ А. Христовъ: Г. г. народни представители! Часътъ минава 8.

Министъръ-председателъ А. Липчевъ: Предлагамъ да се продължи заседанието, докато се приеме параграфътъ.

Председателстващъ А. Христовъ: Който приема предложението на г. министъръ-председателя, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата народниятъ представителъ г. Кръстю Пастуховъ.

К. Пастуховъ (с. д): Г. г. народни представители! Въпросътъ, който повдигна г. Пждаревъ, е интересенъ, а именно, какви суми сж били предвиждани и отъ каквъ размѣръ се е започнало да се предвиждатъ най-първо.

И. Петровъ (д. сг): Тогава ще трѣбва да Ви запитаме за сумитѣ, които държавата дава на кооперация „Напредъ“, и още не сте дали смѣтка за тѣхъ.

Х. Баралиевъ (с. д): Ти да мълчиш! Ти правишъ диверсия.

И. Петровъ (д. сг): Диверсия ли? По 300.000 л. вземате за единъ съветъ. Това диверсия ли е? Не ви е срамъ! Вие се храните като тачтаби съ паритѣ на кооперацията, вземате хонорари по 300.000 л., а вашитѣ работници получаватъ по 700 л. месечно. Ще Ви изнесемъ даннитѣ.

Х. Баралиевъ (с. д): Народнишкитѣ банки обираатъ цѣла България.

К. Лулчевъ (с. д): (Къмъ И. Петровъ) Вие за Деклозиеровата ли работа приказвате?

И. Петровъ (д. сг): Азъ не искамъ да Ви прекъсвамъ.

Х. Баралиевъ (с. д): Ти да разправяшъ за всички дажавери.

И. Петровъ (д. сг): По-голямъ далавераджия стъ тебе нѣма.

Х. Баралиевъ (с. д): Я кажи за 10-тѣ хиляди лева! . . .

И. Петровъ (д. сг): Никакви 10.000 л. не съмъ вземалъ. Вие сте паразити, вие живѣете на чуждѣ грѣбъ.

Х. Баралиевъ (с. д): Не си вземалъ! Уволняваше сѣдинитѣ на това отгоре.

И. Петровъ (д. сг): А Вие давахте телеграми противъ тѣхъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: (Звъни) Моля, г-да.

К. Пастуховъ (с. д): На закачнитѣ нѣма да отговарямъ, понеже ме интересува съществуването на работата.

И по Народния театъръ азъ съмъ вземалъ думата още когато се повдигна въпросъ, по кой планъ да се строи и каква сума ще се даде за него, въ 1924 г., мисля. Нашитѣ инженери се противѣха на проекта „Дюлферъ“, като дадоха мнение, доколкото си спомнямъ, че той ще отсѣче една сума между 100—140 милиона лева. Следователно, не е въпросъ за или противъ строежъ на Народенъ театъръ, но въпросъ, съ огледъ на срѣдствата на държавата, може ли да се позволи изразходването на една сума отъ 140.000.000 л.? Министерството оспори и предпостави проекта „Дюлферъ“. Г. министърътъ на просвѣщеніето г. Цанковъ поиска въ внесения бюджетопроектъ около 80.000.000 л. за Народния театъръ. Обаче поради туй, че се упражни една критика и се забеляза едно недоволство въ Събранието, отведенъжъ стана намаление на сумата и, струва ми се, въмѣсто 80.000.000 л., предвидѣха се 20 или 40 милиона лева. . . .

Н. Пждаревъ (д. сг): 30.000.000 л.

К. Пастуховъ (с. д): . . . които щѣли да бждатъ достатъчни. И следъ това всѣка година почнаха да се предвиждатъ суми, които все щѣли да бждатъ достатъчни — щѣли да бждатъ последни. И интересенъ е въпросътъ отъ тая му страна, че той е единъ типиченъ примѣръ на съзнателно или несъзнателно заблуждение на Народното събрание. Защото убеденъ съмъ, че ако правителството излѣзѣше да заяви отначало още, че най-малката сума, която ще бжде потрѣбна за строежа на Народния театъръ, е 80.000.000 л., може би до друго решение щѣше да се дойде.

Н. Пждаревъ (д. сг): Нѣмаше да има решение за театъръ.

К. Пастуховъ (с. д): Да, нѣмаше да се дойде до туй решение. — И затуй се говори сега, че има една лъжа предъ народното представителство.

С. Савовъ (д. сг): Но пъкъ има театъръ на мегданъ.

К. Пастуховъ (с. д): Може да има театъръ на мегданъ. Има театъръ, и не сме противъ него, обаче винаги трѣбва да държимъ смѣтка за срѣдствата и за нуждитѣ, които ние имаме да удовлетворяваме. Тамъ е всичкиятъ въпросъ. И понеже правителството е държало смѣтка и е знало, че нѣма да получи одобрението на Народното събрание, то е

предпочело да ни заблуди и постоянно продължава да ни заблуждава. Това ни интересува насъ. И затова всѣки народенъ представителъ има право да пита: толкова години подъ редъ, като оглушахме кредити по 20—30 милиона лева и ги докарахме до 110 милиона лева, нѣма ли край? Г. Молловъ заявява: „Има край, но има и рекламации“. Но въ какъвъ размѣръ сѣ тия рекламации, намъ е неизвестно.

Министъръ В. Молловъ: Казахъ ви — 2.000.000 л.

К. Пастуховъ (с. д): Добре. Но не виждате ли, г. министре на финанситѣ, че ние започнахме съ 20.000.000 л. и свършихме съ надъ 100 милиона лева? Значи, смѣтката на инженеритѣ, какво театърътъ ще струва 100 милиона лева и свърхъ това нѣщо повече, е била по-права, отколкото смѣтката на правителството и на Дюлферъ, че проектътъ ще струва много по-малко и, следователно, къмъ него трѣбва да склонимъ.

И. Петровъ (д. сг): Никой не е поддържалъ това заблуждение, г. Пастуховъ.

Д. Нейковъ (с. д): Поддържано е, поддържано е.

И. Петровъ (д. сг): Не е поддържано По 25.000.000 л. годишно се реши да се даватъ и се считаше, че ще отиде къмъ 60—70 милиона лева. Азъ не съмъ правилъ къща, но знамъ, че на тия, които сѣ правили къщи, архитектътъ имъ каже 100.000 л., а излизатъ по 300.000 л. По въпроса за театъра азъ лично бѣхъ убеденъ, че ще струва по-малко.

К. Пастуховъ (с. д): Азъ съмъ повдигалъ въпроса и съмъ слушалъ обясненията на правителството и никой министъръ не е заявилъ първоначално, че проектътъ ще излѣзе надъ 100 милиона лева, но понеже театърътъ ще се изкара за нѣколко години, ще гласуваме на части по 20.000.000 л. Никой отъ отговорнитѣ министри не е заявилъ предъ Народното събрание, каква ще бжде смѣтката за Народния театъръ. Напротивъ, успокоявахъ ни, че нѣма ще бжде въ такъвъ голѣмъ размѣръ и затуй — давайте по малко, а излѣзе това, което хората предвиждаха. Значи, лъгания сме били.

И. Петровъ (д. сг): Вие си спомняте тогава полемиката, която се водѣше между в. „Слово“ и други вестници. По смѣтката на Дюлферъ излизаше, че ще отидатъ къмъ 80 милиона лева, а архитектъ Трандафиловъ, мисля, поддържаше, че ще струва 40 и нѣколко милиона лева. Това бѣха двѣтѣ цифри, които се поддържахъ тогава.

К. Пастуховъ (с. д): Именно, туй бѣше борбата между двата проекта. Но, хайде, мина борбата, ние не сме компетентни да се произнесемъ за или противъ. Ето, обаче, по какъвъ начинъ се разви работата. И защо министърътъ на народното просвѣщение се сърди толкова?

С. Савовъ (д. сг): Той не е казахатлия; какво го виждате него?

К. Пастуховъ (с. д): Никой лично него не го държи отговоренъ, но станаха нѣкои работи, които даватъ основание да се погледне по-сериозно на нѣщата — за една анкета. Недейте винаги си служи съ това, че сте отнесли работата въ сѣда и, следователно, заинтересованитѣ ще могатъ да установятъ фактитѣ.

Министъръ Н. Найденовъ: Г. Пастуховъ! За какво искате анкета, за кои въпроси конкретно?

К. Пастуховъ (с. д): За това, за което се иска анкета. А азъ бихъ казалъ за цѣлата работа. Тя заслужава една анкета. И недейте я взяти прехвърля на сѣдилищата, защото работитѣ на сѣдилищата е една, а работата на Народнитѣ събрания е друга. Сѣдилищата работятъ, г. г. народни представители, съ формални доказателства за конкретни случаи. А Народното събрание, когато види, че има подозрение срещу известно лице — не обвинение, а подозрение, основание — всѣкога има право да отреди една комисиия, която да разследва, за да разсѣе съмнѣнията или да внесе успокоение въ обществото. Това е анкета, която предприема Народното събрание. Тя не е анкета непременно да се хвърли вина върху нѣкое лице, за да се ладе подъ сѣдъ; тя е да се изследва случката и да се види, доколко има основание или не по лансираниитѣ твърдения. Отъ назначаването на една анкета не следва, че тя непременно ще

оправдае изнесенния материал. Анкетата може да установи съвършено противоположно.

Н. Пждаревъ (д. сг): И да се назначи анкета, на анкетата контраанкета ще се назначи, и отъ това нищо нѣма да излѣзе. (Възражения отъ социалдемократитѣ)

К. Пастуховъ (с. д): Ето защо г. министърътъ на просвѣщеніето иска твърде пресилено да тѣкува, когато свежда всичката работа до компетенцията на сѣдилищата. Азъ повтарямъ, че сѣдебната работа е отъ едно естество, а парламентарната работа е отъ съвършено друго естество. И безъ да съмъ запознатъ въ подробноститѣ съ онова, което става въ театъра, мисля, че шумъ има демонстрация отъ актьори, шумъ се вдигна такъвъ шумъ, шумъ се говори за и противъ, има достатъчно основание, за да се погледне по-сериозно, да се види какво върно има въ цѣлата тая история и каква е мѣлата, та да се успокои обществото. Това е работа на Парламента.

А колкото до размиѣра на кредита, азъ оставамъ на моето мнение, че Народното събрание бѣ заблудено, като го гласуваше на части. Разходва се пакъ толкова, колкото правителството е предвиждало по-рано. Добре е да не се повтаря тая практика, защото тя внася дезорганизация въ бюджетитѣ и тегаимъ отъ нея.

Председателстваващъ А. Христовъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ В. Молловъ: Г. г. народни представители! Азъ съмъ длъженъ отъ това мѣсто да протестирамъ противъ думитѣ на г. Пастухова, че нашитѣ предшественици сѣ заблуждавали Народното събрание по размиѣра на сумата, необходима за постройката на театъра. Никога не е имало мисль за подобно заблуждаване. Когато е билъ разискванъ въпросътъ по кой планъ да се възобнови изгорѣлиятъ театъръ, дали да се избере по-широкиятъ или по-малкиятъ планъ, тогава е било съобщено на Народното събрание колко ще струва възобновяването. Никога не е имало илюзия у когото и да било, че планътъ на проф. Дюлферъ, по който има голѣми усъвършенствувания, ще струва по-малко отъ 120—130 милиона лева. Азъ ви казахъ даже, че въ 1926 г. менъ ми се докладва, че предположенията сѣ — и върху тѣхъ азъ базирахъ своитѣ изчисления — че Народниятъ театъръ ще струва около 140 милиона лева. Следователно, никога предъ Народното събрание който и да било отъ министритѣ, бивши наши другари, не е излизалъ съ нѣкакво твърдение, което да е заблудило въ каквото и да било Народното събрание. Първиятъ кредитъ е билъ отъ 50 милиона лева и той не е билъ изразходванъ. Последующитѣ кредити, които сѣ били предвидени всѣка година, сѣ били по-малки не заради туй, че театърътъ щѣлъ да струва 39 милиона лева, а заради туй, че годишно не може да се изразходва по-голѣма сума. Отъ самото начало е било известно, че възобновяването ще струва 140 милиона лева и никога не е ставало дума, че ще струва 30 милиона лева. Но при начина, който се избра за постройката — не сме били свързани съ различни формалности и можехме по известни търгове да действуваме така, че да добиваме по-малки цени — вмѣсто 120—130 милиона, театърътъ ще струва 110 милиона лева. Азъ ви казахъ, че това е последниятъ кредитъ, който се иска отъ мене за дострояване на театъра. Ако другъ кредитъ би се поискалъ, азъ самъ ще моля Народното събрание да не ми го дава. Това е твърдение сега на строителната комисиия.

Х. Баралиевъ (с. д): Ще дойде другъ финансовъ министъръ и ще го иска.

Министъръ В. Молловъ: Азъ ви казахъ, че има една рекламация, която следъ дълги препирни стигна на 2 милиона лева. Самъ проф. Дюлферъ иска увеличение на възнаграждението си, защото въ течение на постройката работитѣ сѣ же увеличили значително, поради тази рѣка, която е била открита, поради необходимостта да се отводни, да се създаде нѣкаква хидравлическа инсталация, стениитѣ да се укрепяватъ, да се дълбаятъ кладенци и т. н. Постройката на театъра не бѣше дадена афорфе. Ако бѣше дадена афорфе, бждете увѣрени, че щѣхме да имаме новъ арби-

траженъ съдъ съ валоризации и т. н. — една много неприятна работа най-напредъ за Васъ, г. Януловъ. Сега нѣма да имаме арбитраженъ съдъ. Бждете увѣрени, че всичко е направено, за да се контролира постройката на театралната сграда. Ако анкетата се иска за театралната сграда, азъ ще я направя самъ; пъкъ и тя се прави непрекъснато отъ Министерството на финанситѣ. Ако ли, обаче, се иска анкета за разправитѣ между актьоритѣ, за разпредѣленіето на ролитѣ въ операта и драмата, за диригентитѣ и пр., азъ не Ви съветвамъ, г. Януловъ, да станете председател на тая анкета, защото, увѣрявамъ Ви, че ще Ви дадатъ такава роля, че едва ли ще можете да я изпълните (Смѣхъ)

И. Януловъ (с. д): Вие ще бждете председател на анкетната комисиия. Отначало се казваше, че ще сѣ нужди 70 милиона лева, а после станаха 120 милиона лева! Съ това нѣма да бждете вижирани само Вие, а и управлението на страната.

Председателстваващъ А. Христовъ: Ще гласуваме. Който приема § 1, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докадчикъ Р. Василевъ (д. сг): Комисиията прибави новъ § 2 (Чете).

„§ 2. Помощъ на Варненската градска община за довършване общинския театъръ — 1.000.000 л.“

Председателстваващъ А. Христовъ: Който приема § 2 новъ, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Ще вдигнемъ заседанието.

Следующето заседание ще бжде въ вторникъ.

Предлагамъ следния дневенъ редъ:

1. Второ четене законопроекта за извънбюджетенъ (свръхсметенъ) кредитъ за 1928/1929 фин. година (продължение разискванията)
2. Приемане оставката на народния представителъ д-ръ Йосифъ Фаденхехтъ.

Одобряване предложенията:

3. За разрешаване на Пирдонската градска община да отдаде на концесия електроснабдяването на града.
4. За одобрение постигнатата спогодба между държавното съкровище и дружеството Шанте Бюларъ за прекратяване предявения предъ Роттердамския първоинстанционенъ съдъ отъ последното искъ за 201.580.30 зл. фр. и пр.
5. За приемане на служба по ведомството на Главната дирекция на т. з. стопанства руски подданици-специалисти, земефтри и пр.
6. За разрешаване на Министерството на земледѣлнето и държавнитѣ имоти да задържи и приеме на държавна служба руски подданици лесовѣди и пр.
7. За намаление народната пенсия на Костанца Грекова.
8. За освобождаване отъ вносни митни бери нѣкои материали и предмети за нуждитѣ на общински културно-просвѣтни и благотворителни учреждения и частни лица.

Първо четене законопроектитѣ:

9. За освобождаване отъ мито и всѣкакви други данъци, такси и пр. внесеното отъ Министерството на земледѣлнето и държавнитѣ имоти бубено семе.
 10. За измѣнение и допълнение закона за издаване нотариални актове за собственостъ върху общински мѣста и пр.
 11. За измѣнение чл. 2 отъ закона за гербовия налогъ.
 12. За допълнение закона отъ 1925 г. за измѣнение и допълнение на закона за арбитражнитѣ сѣдилища.
 13. Второ четене законопроекта за тѣкувателенъ законъ къмъ чл. 690 отъ търговския законъ.
 14. Докладъ на прошектарната комисиия.
- Който приема този дневенъ редъ, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 20 ч. 30 м.)

Секретаръ: В. ИГНАТОВЪ.

Подпредседателъ: А. ХРИСТОВЪ.

Началникъ на Стенографското отдѣление: Д. АНТОНОВЪ

СЪДЪРЖАНИЕ:

Отпуски, разрешени на народните представители: Генко Митовъ, д-ръ Владимиръ Такевъ, Радко Начевъ, Николай Алексиевъ, Василь Александровъ, Трифонъ Капитановъ, Стефанъ Бояджиевъ, Тома Янчевъ, Христовъ, Гето Кръстевъ, Хинекъ Майеръ, Георги Данковъ, Йорданъ Мирчевъ, Стоянъ Никифоровъ, Христо Баралиевъ, Кирилъ Славовъ	787
Законопроекти:	
1) за бюджета на държавата за 1929/1930 финансова година (Съобщение)	787

2) за извънбюджетенъ (свърхсметъ) кредитъ по бюджета за 1928/1929 финансова година (Второ четене — докладване и разискване)	787
Предложение за одобрение постановленията на Министерския съветъ по ведомството на Министерството на финансите (Съобщение)	787
Дневенъ редъ за следующето заседание	812

Поправка на по-важни печатни грѣшки

Страница	Колонa	Редъ	Напечатано	Да се чете
679	дѣсна	23 отгоре	„болезненигъ“	„полезнигъ“
683	„	9 отдолу	„Висшя медицински“	„Медицинския“
730	лѣва	32 отгоре	„(чл. 330)*“	„(чл. 331)*“
771	дѣсна	4 отдолу	„унищожилъ“	„исключилъ“
„	„	35	„за запрещение“	„на запрещения“
775	лѣва	7 отгоре	„голѣмъ“	„ясенъ“